

slovenski čebelar

4

Letnik LXXXV — Leto 1983

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

St. 4 1. april letnik 85

VSEBINA

inž. Ludvik Klun: Mehanizacija v čebelarstvu	97
Jože Bregar: Čebelarjevo delo v aprilu	101
Vlasta Jenčič, dipl. vet.: Preprečujemo napad hude gnilobe čebelje zalege v svojem čebelnjaku	104
Av gust Ošljaj: Tehnologija čebelarjenja z zakladd na akaciji	107
France Vardjan: Oljna repica kot vir čebelje paše in pomen opravevanja za večji pridelek	110

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

inž. Marjan Debelak: Tehnologija čebelarjenja ob pogojih, ko ogroža čebelje družine zajedavec varoa	113
Ivan Krajnc: Izenačevanje čebeljih družin velika zmota	117

NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

Maks Avšič: Za vas sem prebral	119
Martin Mencej: Jubilej znanstvenika	120
Maja Lavrič: Posvetovanje o opravevanju v ZDA	121
Pridelek medu v LR Kitajski	121

ZA ČEBELARSKO KROŽKE

Jože Bregar: Obvestilo krožkom	122
Vlasta Pavlin: Ustanovili smo čebelarški krožek	122
Zlatko Sever: Čebelarški krožek OS Kapela	123

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Drago Papler: Čebelarška razstava ob jubileju	124
Slavko Rot: Ajdovski čebelarji so slaviji	124
Franc Škufca: Delo in uspehi ČD Grosuplje	126

OSMRTNICE

BILTEN MEDEX

Boris Slavec: Problemi prevzema medu	I
Ivar Esenko: Standardizacija AZ panja	IV

CONTENTS

L. Klun: Mechanization in Beekeeping	97
J. Bregar: Beekeeper's occupations in April	101
V. Jenčič: To prevent an attack of the American foul brood in one's beehive	104
A. Ošljaj: The technology of beekeeping by means of frame on acacia	107
F. Vardjan: Rape as a source of bee forage and the importance of pollination for better harvest	110
M. Debelak: The technology of beekeeping under conditions when varoa threatens bee families	113
I. Krajnc: To make equal bee families for early forages has proved to be a big mistake	117

NEWS FROM THE BEE WORLD

M. Avšič: I have read for you	119
M. Mencej: Jubilee as a scientist — an expert in genetics and a beekeeper	120
Lavrič: A Conference in the American town of Carbondale	121

FOR BEEKEEPING SOCIETIES

V. Paulin: Our Beekeeping Circle	122
Z. Sever: The Beekeeping Society of the elementary school Kapela	123

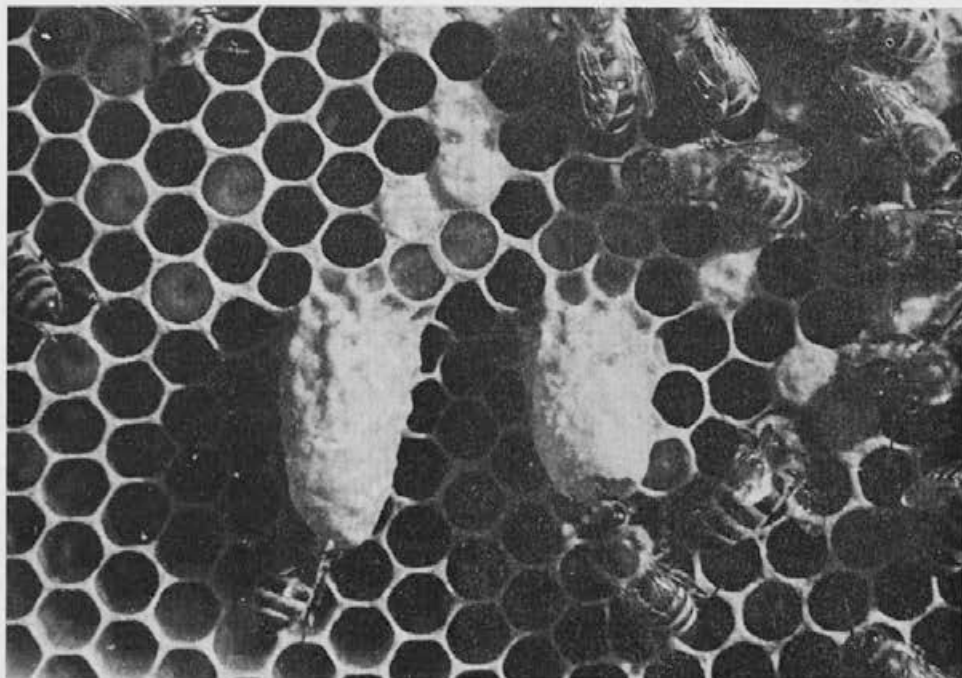
FROM THE SOCIETY LIFE

S. Rot: The Beekeepers from Ajdovščina Celebrated	124
F. Škufca: Work and Successes of the Beekeeping Society Grosuplje	126

OBITUARIES

MEDEX BULLETIN

B. Slavec: The problems with taking honey	I
I. Esenko: The standardization of AZ beehive	IV

MEHANIZACIJA V ČEBELARSTVU

INŽ. LUDVIK KLUN

STANDARDI — PRVI POGOJ ZA MEHANIZACIJO

Odveč bi bilo poudarjati, kaj pomenijo standardi za razvoj vsake panoge gospodarstva. V čebelarstvu opremi doslej niso sprejeli niti standarda za panje, da o drugi opremi ne govorimo. To onemogoča specializacijo in delitev dela v izdelavi opreme in po nepotrebnem povečuje pridelovalne stroške v panogi, ki obratuje na robu gospodarnosti, pogosto pa celo z izgubo. Največje probleme povzročata neenaka dolžina satnikov. Vzemimo kot primer odkrivalnik satja, ki ga je razvil in izdelal naš znani konstruktor in čebelar Stanko Vedlin (glej sliko SČ, št. 12/82.) Čebelarji, ki so preizkušali tako mehanizirano odkrivanje satja, so navdušeni nad

njegovim delovanjem, saj odkrije AŽ sat v treh do petih sekundah. Toda stroji zahtevajo tisto, kar jim gre in človeške nespameti ne prenašajo. Zato, ker se ne moremo zediniti za enotne mere satnikov, bi morali za vsako dolžino satnika izdelati poseben stroj. Ali za primer izdelave satnic na stroju: LR ena dolžina, DB druga in AŽ tretja. Za vsako pa je treba stroj posebej uravnavati. Podobnih primerov je še veliko. Predvsem je pomembno to, da bi lahko pri izenačenih dolžinah satnikov uporabljali za vse nakladne panje enake podnice, matične rešetke, vmesne pokrove, krov ipd., kar bi bistveno pocenilo pridelavo.

Teh problemov se dobro zaveda Apimondija, zato je pripravila standarde za nakladne panje, ki bi bili

	APIMONDIA	S P O J	S P O J
175 mm	DB nizki	LR nizki	DB nizki
232 mm	LR standard	LR standard	AŽ
275 mm	jumbo	DB	
	447 mm		

Predlog za izenačenje dolžin satnikov Apimondije in SPOJ
 Od petih satnikov SPOJ je samo eden enak satniku Apimondije

sprejemljivi za vsa čebelarstva v v svetu. Predsednik komisije za tehnologijo je pripravil standarde za kongres v Mehiki, žal pa je ob prihodu zbolel in preživel kongres v hotelski postelji. Zato bodo standarde sprejeli na bližnjem kongresu na Madžarskem.

Na skici 1 je predlog Apimondije, poleg pa so naši »standardi«. Udeleženci IX. kongresa SPOJ iz Slovenije so se v komisiji za tehnologijo zaman trudili, da bi tudi v Jugoslaviji sprejeli izenačitev satnikov za nakladne panje, tako kot so to storile domala vse države razen nekaterih uvoznic medu, ki jim nestandardna oprema ne zmanjšuje izvozne cene. Danes je skrajni čas, da se zadeva uredi tako, kot jo terja naš gospodarski položaj.

Če je bila tedaj dilema, ali izenačiti satnike tako kot vzhodni sosedje ali tako kot zahodni, pa je danes ni več. Ker smo članica mednarodne čebelarске organizacije Apimondije, potem jih izenačimo tako, kot jih bo prevzela velika večina njenih članic. S tem si bomo odprli pot v svet, pa naj gre za uvoz ali pa za izvoz opreme za čebelarstvo, saj resničen in stalen napredek pri razvoju in izdelavi čebelarске opreme lahko pričakujemo samo tedaj, ko se bomo z njo pojavili na tujem trgu in sprejeli nje-gove zakonitosti.

Posebno obravnavo pa terja AŽ panj. Zadnjo besedo ima vedno čebelarška praksa in ta zelo jasno kaže, da pomen AŽ panja raste iz leta v leto. Sodobna prevozna sredstva so dala listovnemu panju novo perspektivo. Za prevoz je AŽ panj primernejši, zato bo na področju, kjer je zanj tradicija, nedvomno pridobival pomen. Zato bi bilo seveda smotrno, da bi bila Apimondija pozorna tudi na standardizacijo listovnega panja in bi poskušala uskladiti listovne panje v Avstriji, Švici, obeh Nemčijah, Češkoslovaški, Jugoslaviji in še kje. To bi bilo za razvoj čebelarstva na omenjenem področju zelo koristno, saj bi se s tem pocenila poleg panjev tudi pripadajoča oprema, mimo tega pa bi se našemu gospodarstvu odprle perspektive za izvoz panjev, za katere se že zdaj zanimajo v nekaterih obmejnih krajih. Zanimanje pa je nedvomno zaradi uspešnih prevozov s temi panji. Kdor prevažata nakladne panje, si lahko samo želi tak prevoz. Na nedavnem posvetovanju v Gorici je velečebelar Porini povedal, kako oni prevažajo panje v alpskih krajih. Njihove DB panje v eni nakladi naložijo v več vrst na kamion, potem jih pa »štuporamo« raznosijo mladi (močni) delavci po terenu. Pravi, da se tak sistem še najbolje obnese in da si z dvigalom po

Konstruktor domačega odkrivalnika tov. Vedlin (desno) in tov. Pislak (levo) si ogledujeta tujo opremo na kongresu v Mehiki

ameriškem načinu ni mogel pomagati na takih terenih; zato ga ne uporablja več.

Prav nič ne dvomimo, da se sistem »štuporame« obnese tedaj, ko namesto lastnika čebel nosi panje najeta delovna sila, pa tudi tedaj, ko načrtuje čebelarški obrat tisti, ki ne bo nikoli nosil panjev. Kdor jih bo nosil sam, bo pa trikrat premislil...

NI VSE ZLATO KAR SE SVETI

Ni malo čebelarjev, ki so to spoznali šele tedaj, ko so v tujini nabavili del opreme, ki v praksi ni dala takih rezultatov, kot so jih pričakovali. Vzemimo primer večjega točila. Pogosto smo slišali očitke, da pri nas ne izdelujemo radialnih točil, torej točil, ki jih imajo povsod po svetu. Ko smo v pospeševalni službi Medexa opravili ateste na radialnem točilu, ki naj bi šel v izdelavo, smo opazili, da ne ustreza konsistenci našega gozdnega medu. Celó v nizkih satih je bil gozdni med slabše iztočen kot pri klasičnem tangencialnem točilu. Če pa smo uporabili višje (AŽ) sate, se je pri večjih hitrostih začelo lomiti satje na obodu, medtem ko v notranjosti med ni bil dovolj iztočen. O po-

dobnih ugotovitvah so poročali tudi nekateri lastniki radialnih točil iz uvoza. Če upoštevamo še to, da so gospodarna samo večja radialna točila, ki jih postavijo v centralno medarno, kjer točijo med iz satov, ki jih pripeljejo iz oddaljenih pasišč, potem je jasno, da takih točil pri nas ne potrebujemo veliko in je bolj gospodarno, da tako majhno količino uvozimo, izvozimo pa del naše opreme. Seveda nastaja vprašanje, kaj potemtakem potrebuje večje čebelarstvo. Spet je tu praksa, ki najbolje presodi, kaj je potrebno. Samoobčalno točilo na 6 satov je sicer glede točenja v redu, vendar je obseg sode tako velik, da ni primerno za prevoz, pa se zato čebelarji raje odločajo za 8-satno kasetno točilo, ki ima obseg samo 66 cm in ga je moč postaviti tudi v prevozni čebelnjak. V zadnjem času se je pojavil v Evropi nov tip točila, ki ima sate postavljene v vmesni položaj med tangencialnim in radialnim. Pravijo, da zelo dobro iztoči tudi gostejše vrste medu, hkrati pa je koš zelo preprost, ker ne pritiskajo velike sile na samo satje pa tudi sod točila je razmeroma majhen. Očitno je to točilo prihodnosti, saj je na njem mogoče izvesti avtomatizira-

no točenje (vgraditev programatorja za krmljenje). To je še posebno pomembno tedaj, ko satje odkrivamo z odkrivalnikom in nastane ozko grlo pri točilu.

Slabih izkušenj s tujo opremo bi lahko naštel še veliko. Vzemimo primer, ko je čebelarstvo društvo nabavilo iz tujine topilnik za vosek in ga brezplačno posoja svojim članom. Žal so kmalu ugotovili, da je izplen voska tako majhen in topljenje tako neprikladno, da ga čebelarji ne uporabljajo. Podoben primer so tudi električni noži iz tujine, ki bodisi topijo vosek ob rezanju (tisti brez termostатов) ali pa kljub ogrevanju slabo odkrivajo AŽ sate, saj so večinoma grajeni za odkrivanje nizkih satov iz medišč nakladnih panjev.

KAKŠNE SO MOŽNOSTI ZA IZDELAVO SODOBNE ČEBELARSKE OPREME

Na vseh čebelarskih srečanjih ponavljamo zahtevo po organizaciji specializiranega čebelarskega obrata za opremo. To bomo ponavljali tudi v prihodnje, toda vedno bolj bodo to samo naše želje in nič več. Današnja gospodarska situacija terja bolj gospodaren pristop k odpravljanju teh nevspečnosti, kajti naše možnosti še daleč niso izkoriščene. Naj to ilustriram na nekaj primerih.

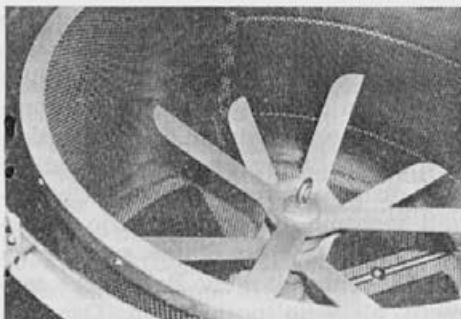
Ko so izdelali prototip odkrivalnika za pospeševalno službo Medexa in opravili potrebne preizkuse, je bilo potrebno dobiti izdelovalca. Delovne organizacije, ki so že sodelovale pri izdelavi čebelarske opreme, so ponudbo odklonile bodisi zaradi zahtevnosti ali pa premajhne količine. Drobno gospodarstvo, kot pravimo po novem obrtništvu, je ponudbo sprejelo. Izdelovalec je za 14 dni dobil na vpogled stroj, da bi lahko pripravil realno ponudbo. Prvi ponudnik je po

preteklem roku vrnil stroj in dal ponudbo. Drugi prav tako, vendar nas je zelo presenetil, kajti s seboj je pripeljal odlično izdelan industrijski prototip, v katerem je že upošteval manjše popravke, hkrati pa dodal še nekaj svojih zamisli. S tem je pokazal, kaj lahko Medex pričakuje od njegove ponudbe in to, da so roki izdelave realni. Pričakovali smo, da bo glede na dodatna vlaganja in izboljšave cena višja od prvega ponudnika, pa je bila nižja in konkurenčna tudi podobnim strojem. S tem primerom želim povedati, kako velike možnosti ponuja naše drobno gospodarstvo, saj je izredno prilagodljivo, ustvarjalno in ne nazadnje pogosto opremljeno s stroji, ki bi jim jih zavidali v marsikateri delovni organizaciji. Žal je prav premajhno tržišče največja ovira njihovemu razvoju in perspektivi.

Ko smo po enoletnem delu za razvoj in izdelavo ustreznega kadilnika v pospeševalni službi Medexa spoznali, da ni mogoče pričakovati pravočasne izdelave za jesensko plinjenje, smo delo ponudili drobnemu gospodarstvu, ki je pravočasno oskrbevalo tržišče z izdelkom. Ves razvoj, atesti in popravki, so bili opravljeni v dobrem mesecu dni. Toda nastale so ovire, ki so značilne za premajhno tržišče. Za vzmeti z enakomernim pritiskom in pravilno obliko je tovarna, ki je specializirana za vzmeti, zahtevala minimalno naročilo 10.000 kosov, da bi sploh sprjela delo. To pa je že večletna poraba našega tržišča. Obrtnik pa lahko dobi kredit samo za tekoče izdelovanje. Če je hotel dobiti vzmeti, ki ne bodo vlekla meha v eno smer, je moral zahtevano količino kreditirati s svojimi sredstvi. Enak primer je bil pri nabavi usnja za meh (izbira usnja za določeno število pregibov, izdelava modela za rezanje, da ob stiskanju meh ne dela pregibov, ki bi lomili usnje, pa stroj-

no rezanje po modelu ipd.). Ali pa vzemimo vlečenje lonca kadilnika iz enega kosa pločevine, debele 0,85 mm. Za to so potrebne večje stiskalnice, ki jih ima na primer kakšna od večjih delovnih organizacij. Tu je nastal podoben primer. Potrebno je izdelati ustrezna orodja, ki pa pri tako majhnih količinah niso izkoriščena in gre njihova cena na račun izdelka.

Na dlani je, da takšno izdelovanje, ko potrebni stroji in orodja naredijo nekaj tisoč kosov, potem pa vse leto stojijo in čakajo naročilo za naslednjo sezono, ne more biti ceneno. Izбира je torej dovolj jasna: Ali se vključiti v mednarodno delitev dela in specializacijo, za kar, kot smo videli iz teh primerov, imamo realne možnosti, ali pa delati po starem z izdelavo, ki nima nobene perspektive. SAMO VELIKOSERIJSKA IZDELAVA IN IZVOZ LAHKO DASTA KVALITETEN IN CENEN IZDELEK. Za dosego tega cilja ni nujno potreben spe-

Centrifuga za točenje pokrovcev z noži, ki zdrobe rezine satja, če ga odkrivamo z električnimi noži

cializiran večji obrat za čebelarstvo opremo, ker je naše drobno gospodarstvo dovolj usposobljeno za tako delo, potreben pa je nujno vsaj industrijski laboratorij, v katerem bi opravili potrebna razvojna dela, teste, in uvajali inovacije v izdelavo. Naši čebelarji po domiselnosti in ustvarjalnosti segajo v vrh čebelarstva. Prav nobene bojazni ni, da bi tudi na tem področju ne dohiteli drugih.

ČEBELARJEVO DELO V APRILU

JOŽE BREGAR

Vremenske razmere so v aprilu že takšne, da omogočajo čebelam normalno zaživeti. Otopli se, čeprav so temperaturne razlike v posameznih dneh še zelo velike. Še bolj lahko skrbijo čebelarje temperaturne razlike, ki trajajo dlje časa, saj vemo, da se lahko spusti temperatura pod ničlo tudi za več dni. Posebno mora biti torej čebelar pozoren, če nastopi daljše obdobje hladnega vremena, ko čebele ne morejo izletavati in jim je največji problem pomanjkanje vode. Lahko je zelo nevarno, če čebele nimajo dovolj hrane. Zaradi zelo velike porabe je to zanje lahko usodno. Ob primernem vremenu že prinašajo dovolj nektarja in peloda za sproti, pa tudi skladiščijo ga že včasih. Pro-

ti koncu meseca ga v toplejših krajih že lahko spravljajo v medišča, če so družine dovolj razvite.

V tem času je osnovni cilj čebelarja čimprej razviti družine do vrhunca. Morda je to lahko nekoliko manj pomembno le v krajih, kjer zgodnjih spomladanskih paš ni in nastopajo glavne paše kasneje. Tam bodo imele družine za svoj razvoj še dovolj časa. Da bo razvoj čim hitrejši, je poleg drugega pomembno tudi pravilno širjenje gnezda. V začetku meseca ga bomo tam, kjer je bil razvoj počasnejši, še lahko širili z obračanjem satov, kot je bilo to opisano v navodilih za marec. Če so naše čebele v LR panjih v dveh nakladah, ju bomo v tem mesecu zamenjali, glede na raz-

voj, enkrat ali dvakrat. Če imamo družine v eni nakladi, lahko ravnamo tudi enako kot v AŽ panjih. V večini krajev pri nas bomo proti koncu meseca že morali čebelji družini poskrbeti za razširitev prostora v medišče in v drugo ali tretjo naklado. Upoštevati moramo, da s to širitvijo družini v trenutku povečamo prostor za 100 %, s čimer ji njene življenjske razmere bistveno poslabšamo. Osnovno je vprašanje, kdaj bomo prostor razširili. Škoda bi bila, če bi pravi čas zamudili, prav tako pa bi bilo narobe, če bi se pri tem prehiteli. Čebele morajo zasedati na gosto vse ulice. Najbrž še vedno drži mnenje starih čebelarjev, ki so svetovali, da je čas za ta ukrep takrat, ko zvečer, ko so vse čebele doma, toliko podsedajo pod satniki, da od zadaj ne vidimo skozi žrelo. Prostor v medišča bomo lahko odprli na več načinov. Lahko preprosto zložimo vanj dovolj satov, kar pa ni najbolje, ker se bodo čebele pri močnejših vencih medu nad zalego in pri nekoliko slabših družinah razširjale v medišče le počasi, hkrati pa s tem načinom ne dosežemo osnovnega namena: ne damo matici več prostora za zaleganje. Učinkoviteje je, če v medišče ali v nastavljeno naklado prestavimo nekaj satov z zrelo zalego. Pri tem seveda zelo pazimo, da ne prestavimo tudi matice. Sate, ki smo jih prenesli v medišče ali v gornjo naklado, postavimo skupaj, da čimmanj razdiramo enotnost gnezda. Sate, ki ostanejo v plodišču, strnemo, na prazna mesta pa vstavimo lepe izdelane sate ali satnice in gradilni ali trotavi satnik. V medišče bomo prestavili stare sate, deformirane in takšne, ki jih zaradi česarkoli želimo izločiti iz uporabe. Ker bomo iz teh satov točili, ni priporočljivo, da so mladi, saj jih lahko pri točenju pokvarimo. Preostali prostor v medišču bomo zapolnili z izdelanimi sati, lahko pa vstavimo tudi

satnice, ki jih bomo prestavili v plodišče, ko bomo prihodnjič prestavili zaležene sate v medišče. Zgodi se, da čebele včasih v medišču potegnejo matičnike in tako potem izzovejo rojenje, zato bomo čez kakšen teden zaležene sate v medišču temeljito pregledali in matičnike uničili.

V tem mesecu se v družinah že pojavijo gradilni nagon in ob ugodnih razmerah v nekaterih krajih že zelo učinkovito gradijo satje. Po zdaj veljavnih podatkih potrebujejo čebele za izločitev enega kilograma voska približno 10 kg medu in pol kg peloda. Porba je torej precej velika in nekateri čebelarji ne vstavljajo v gradnjo satnic, ker menijo, da bodo s tem prihranili in imeli večji pridelek. Poizkusi so pokazali, da se njihova pričakovanja ne uresničijo. Če ni paše, čebele ne bodo izločale voska, če pa paša je, bodo prinesle toliko, da se poraba pri gradnji ne bo poznala na zalogah. Iz tega sledi, naj bi čebelar dal v gradnjo vsako leto čim več satnic, seveda na vseh hkrati in ne vseh že zdaj. Tako bomo preprečevali pojavljanje rojilnega razpoloženja in rojenja, saj je dajanje prostora za gradnjo poleg mlade matice za to najučinkovitejši ukrep. Seveda bomo tako tudi povečali pridelek voska. Staro satje v panju pa pomeni tudi ugodne razmere za razvoj nekaterih bolezni. Satnice bomo vstavili v panj, ko pričakujemo dobro pašo in so družine tudi dovolj razvite, da jih bodo gradile. V slabi paši nam jih razgrizejo ob žicah in četudi jih potem dogradijo, dobimo deformirano satje z veliko trotovskih celic. Satnice vstavimo vedno ob gnezdo na eno ali tudi na obe strani. Ko je že delno dograjena in je v celicah že nekaj jajčec, pa jo lahko prestavimo v sredo gnezda, na njeno mesto pa vstavimo novo in postopek ponovimo. Nekateri tudi svetujejo, da na pol dograjeno satnico obrnemo okrog vzdolžne osi. Tako dobimo sat-

nike, ki so v celoti izpolnjeni s celicami in taki sati so seveda trdnejši.

Zaradi neustaljenih naravnih in vremenskih razmer lahko pride v tem času tudi do brezpašnih dni ali obdobj. Čebelar bo poskrbel, da matice niti trenutka ne bodo prenehale zalegati. Če ima čebelarstvo tehtnico in čebele v neposredni bližini doma, bo dodajal sladkorno raztopino, ki je lahko tudi precej redka, vsak dan, ko bo ugotovil, da bere ni bilo ali da ni dosegla 20 dkg. Seveda so tudi v tem času primerne sladkorne pogače. Čebele jih bodo jemale le v dneh, ko ne bodo dobile dovolj hrane v naravi, drugače pa jih bodo pustile pri miru. Vsekakor mora čebelar poskrbeti za čim močnejše družine in jih lahko preneha dražilno krmiti, ko začne cveteti češnja ali drugo drevje, če je vreme v tem času primerno za bero.

Nekateri čebelarji svoje družine takrat po moči izenačujejo. Če se potem vse tako približno enako močne družine do glavne paše dovolj razvijejo, je to vsekakor primeren ukrep, zato ta ukrep ni primeren za zgodnje paše. za ta ukrep ni primeren za zgodnje paše. Najpreprostejše izenačevanje je prenašanje satov s pokrito zalego v šibkejše družine, lahko pa ometamo tudi mlade čebele. Če pričakujemo, da se vse družine do glavne paše ne bodo mogle dovolj razviti, tak ukrep nikakor ni opravičljiv. V paši nam bo ena zelo močna družina prinesla več kot dve podpoprečni ali poprečni.

Tudi v tem mesecu bomo včasih morali v panjih sanirati nenormalno stanje, ki je največkrat brezmatičnost. V toplejših krajih se bodo v tem mesecu že izlegli troti; to pa je pogoj, da lahko začnemo vzrejati matice. Če za brezmatične družine ne bomo imeli rezervnih družin, jim bomo lahko pomagali z vzrejo matice na enega od več načinov, ki pa jih na tem mestu ne moremo obravnavati.

V letošnjem letu je prav, če vsi če-

belarji vstavijo gradilni ali trotavi satnik. Vanj vstavimo 2 do 3 cm širok trak satnice, lahko ga pa tudi z navpično ali vodoravno letvico predelimo na enaka ali neenaka dela. Tak satnik vstavimo kot krajnega v plodišče. Čebele bodo v njem zgradile trotovino, ki jo bo matica zalegla. Ko bo trotovina pokrita, sat izvlečemo, celice odkrijemo in bube iztresemo. Z njimi bomo iztresli tudi precejšnje število zajedavcev varoe. Izpraznjenega bomo nato ponovno vstavili in kasneje postopek ponovili. Čim lepši in pravilnejši so drugi sati v plodišču, tem večji bo naš uspeh pri lovu na zajedavce. Morda nekateri čebelarji na bubah zajedavcev niti ne bodo odkrili, kar pa jih naj nikakor ne zavede v prepričanje, da jih pri njih ni.

Poudariti moramo, da je tak sat in postopek dela z njim samo eden od načinov obvladovanja zajedavca, še daleč pa nam ne zagotavlja popolne varnosti. Iz različnih poročil po svetu lahko povzamemo, da se je zanašanje na samo biološko obrambo ponekod že krepko maščevalo.

Plinjenje proti varoi ji sicer ponekod tudi v tem mesecu že možno in določeno število zajedavcev bomo uničili, čeprav je pravi čas za to jeseni. Vprašljiva pa je uporaba nekaterih sredstev, ki jih čebelarji uporabljajo precej na široko, niso pa pri nas iz različnih vzrokov registrirana kot sredstva za zatiranje varoe. Vsekakor moramo biti pri tem izredno previdni in se zavedati, da nekateri preparati tudi v najmanjših količinah — pa zares najmanjših — že lahko poslabšajo kvaliteto medu in drugih pridelkov ali pa celo razvrednotijo.

V tem mesecu se že pripravljamo in bomo tudi že začeli prevažati. Prevaževalci naj vsekakor pridobijo ustrezno dokumentacijo, ker se razmere na tem področju urejajo in le z dokumenti, ki si jih bodo pridobili na osnovi zdravstvenih pregledov čebel, bo-

do na svoji poti varni in ne bodo imeli neprijetnosti. Poleg tega moramo tudi dobro preveriti stanje okoliša, kamor bomo čebele peljali, glede kužnih bolezni.

V naših razmerah čebelarjenja pridobivajo enakopravno in enako uspešno čebelje pridelke čebelarji z majhnim številom panjev, ki čebelarijo iz ljubezni do narave in do čebel, pa tudi večji čebelarji, ki jim čebelarstvo daje dodatni ali tudi edini dohodek. Nekateri trdijo, da tako imenovani mali in veliki ne morejo uspešno čebelariti v bližnjem sosodstvu. V preteklih letih so imeli nekateri pre-

važevalci kljub dokumentaciji in kljub ugodnim naravnim razmeram na nekaterih pasiščih neprijetnosti. Slišati je bilo tudi očičke, da velika čebelarstva zavirajo razvoj in uspešnost malih. Od nas se zahteva, da pridelamo čim več čebeljih pridelkov. To je naša družbena naloga. To nalogo bomo lahko izpolnili samo z intenzivnim čebelarjenjem. Intenzivno pa lahko čebelarimo v malih in v velikih čebelarstvih in v tem primeru bomo vsi uspešni. Najbrž pa je res, da v bližnjem sosodstvu intenzivnega čebelarstva ne more uspevati polzapušen ekstenzivni čebelnjak.

PREPREČUJMO NAPAD HUDE GNILOBE ČEBELJE ZALEGE V SVOJEM ČEBELNJAKU

VLASTA JENCIC, DIPL. VET.

V tem sestavku se bomo spet malo pomudili ob hudi gnilobi čebelje zalege, ki je tudi še danes najnevarnejša bolezen, ki lahko prizadene čebeljo družino. Njeno resnost je kar precej zasenčila varoza, ki se je pred leti pojavila tudi pri nas. Zdi se, da se večina pogovorov med čebelarji začne in tudi konča pri varozi. Da se ne bi ob kar preveliki pozornosti na to bolezen zgodilo, da bi na hudo gnilobo čebelje zalege in na druge nevarne čebelje bolezni pozabili, je prav, da nanje opozorimo. Še prav posebej pa moramo posvariti pred gnilobo čebelje zalege, saj ima ravno pri tej bolezni vsak čebelar sam izredno pomembno vlogo pri pravočasnem odkrivanju bolezni in tudi obilo možnosti, da prepreči povzročitelju vdor v svoj čebelnjak.

Bolezen je poznana prav tako dolgo kot se ljudje ukvarjajo s čebelarstvom. Navzlic temu pa so povzročitelja ugotovili in opisali šele v začetku tega stoletja. Bolezen povzroča bakterija, katere poglavitna last-

nost za nas je, da se v neugodnih življenjskih razmerah spremeni v sporo. To je oblika, kjer vse življenjske funkcije te bakterije prenehajo za toliko časa, da spet pride v ugodno okolje, to je v čebeljo ličinko. To sporo tvori nekakšna ovojnica, ki je izredno odporna proti mrazu, toploti in tudi mnogim kemikalijam. Praktično sporam v naših vremenskih razmerah prav nič ne more do živega, zato ostajajo sposobne kužiti čebeljo zalego tudi desetletja dolgo. Spore se vgnezdijo prav na vsem, kar je bilo v stiku z okuženo čebeljo zalego.

Huda gniloba čebelje zalege je izredno nalezljiva bolezen. Ko je povzročitelj bolezni že v čebelji družini, se neprestano širi v njej, in, kar je še huje, širi se lahko tudi v druge čebelje družine v čebelnjaku in tudi v čebelnjake v sosodstvu, čeprav čebelja družina še ne kaže znamenj bolezni.

Pri tem širjenju po čebelnjaku in na druge čebelnjake je pomemben de-

javnik čebelar sam, če seveda ni dovolj previden in oveden.

To se lahko zgodi ob prestavljanju satja. Če čebelar zaradi neprevidnosti ali nevednosti prenese sat iz bolne čebelje družine v zdravo, je bolezen že prenesel. Prav tako lahko povzročitelja bolezni prenaša na rokah, obleki in obutvi ter seveda z vsem čebelarskim orodjem. Pri prevozih bolnih čebeljih družin na paše pa raznese bolezen tudi na večje razdalje. Bolezen je povsem neodvisna od zunanjih razmer in celo od razmer v čebelnjaku. Ko je povzročitelj bolezni že v čebelji družini, bolezen izbruhne, pa naj bo čebelja družina šibka ali močna. Huda gniloba čebelje zalege se tudi nikoli ne more sama po sebi pozdraviti in tudi še ne poznamo uspešnega zdravila za zdravljenje obolelih čebeljih družin, vsaj ne takega, ki ne bi bil škodljiv za zdravje ljudi, zato bolezen zatiram. Če čebelar ni pozoren, je lahko v zelo kratkem času ob vse čebelje družine. Kakšna škoda pa je to zanj, ni treba posebej poudarjati, saj sleherni čebelar ve, koliko ena sama čebelja družina prinese medu, ki je zelo kvalitetna hrana, primerna za otroke, bolnike in starejše ljudi. Ve tudi, koliko večji in kvalitetnejši je pridelek kulturnih rastlin, ki jih oprashijo čebele, da drugih čebeljih pridelkov niti ne omenjamo. Zato je povsem na dlani, kakšno poslanstvo ima sleherni, tudi najmanjši čebelar.

Ravno na področju preprečevanja širjenja in na področju pravočasnega odkrivanja hude gnilobe čebelje zalege ima čebelar izredno pomembno vlogo. Prvi lahko pripomore k temu, da se huda gniloba ne bo neovirano širila, če je kakšna čebelja družina že okužena. Ukrepati mora takoj, ko opazi, da s čebeljo zalego ni vse, kot bi moralo biti, to je, da zalega enake starosti ni strnjena, pač pa so se med celice enake starosti vrinile celice

različne starosti. To je posledica tega, ker posamezne ličinke zaradi bolezni odmrejo; čebele te odmrlé ličinke odstranijo, matica pa prazne celice ponovno zaleže. To se dogaja prav na začetku bolezni, ko je obolelih ličink še malo, čebelja družina pa še močna in čebele lahko sproti odstranjujejo odmrlé ličinke. To je hkrati tudi prvo znamenje, da je čebelja družina zbolela. Ko torej čebelar opazi, da s čebeljo zalego ni, kot bi bilo treba, jo takoj osami in opazuje. Seveda ni nujno, da gre za hudo gnilobo čebelje zalege, vendar ravna tako, kot da gre zanjo. Če se spremembe stopnjujejo in se pojavijo tudi že spremenjeni pokrovčki, ki so, za razliko od zdravih, rahlo izbočeni in enake barve kot okolno satje, vdrti in z madeži, naj pošlje vzorec takega satja v preiskavo, kjer bodo ugotovili, za kakšno bolezen gre. Tako je čebelar sam napravil izredno velik korak v borbi proti hudi gnilobi čebelje zalege in preprečil škodo, ki bi jo sicer lahko ta bolezen povzročila.

Še pomembnejša je vloga čebelarje pri preprečevanju vdora povzročitelja hude gnilobe v čebelnjak. Pisali smo že o možnostih širjenja hude gnilobe in o tem, kako to širjenje preprečiti, vendar se nam zdi prav, da o tem znova spregovorimo, še zlasti prav zaradi te izredno pomembne vloge čebelarjev pri preprečevanju vdora povzročitelja hude gnilobe v svoje čebelnjake.

Že v začetku smo zapisali, da je huda gniloba čebelje zalege izredno nalezljiva bolezen. Povzročitelj se lahko ugnezdi prav na vseh predmetih, ki so prišli v stik z obolelo čebeljo družino. Zato si naj čebelarji med seboj ne sposojajo čebelarskega orodja, če to ni neogibno. Zlasti radi si med seboj sposojajo čebelarsko točilo. V tem primeru ga morajo pred uporabo vsekakor res temeljito raz-

kužiti, bodisi da so si ga sposodili ali pa ga spet dobili nazaj. Po nepotrebem naj tudi ne obiskujejo tujih čebelnjakov. Če pa je tak obisk res nujen, se naj po nepotrebem ne dotikajo stvari, vsaj ne z golimi rokami. Če pa se, naj si po končanem obisku temeljito umijejo roke z milom in se tudi preobujejo. Spore so sposobne okužiti čebeljo družino tudi na desetletja dolgo, zato naj čebelarji čebeljih družin ne naseljujejo v stare, zapuščene panje, v katerih so nekdaj utegnile prebivati okužene čebelje družine, ne da bi jih prej temeljito obžgali s spajalko. Če pa to ni mogoče, je najbolje, da jih uničijo, saj obstaja možnost, da si čebele same prinesejo bolezen v svoj panj, če po pomoti zaidejo v take zapuščene panje. Lahko si čebelarji prinesejo bolezen v čebelnjak tudi z nakupom čebeljih družin. Zato naj teh nikoli ne kupujejo, ne da bi se poprej prepričali, kakšno je njihovo zdravstveno stanje. Previdni na bodo tudi pri ogrebanju rojev neznanega izvora. Tak roj naj izstradajo, tako da ga dajo za 72 ur v zaboj v temen prostor. Tako bodo čebele porabile ves med, ki je vseboval povzročitelje hude gnilobe, če so bili ti v njem. Šele kasneje naj dajo tako čebeljo družino v panj s satnicami in prav je, da jo tudi še nekaj časa opazujejo in spremljajo njen razvoj. Čebelarji sami si lahko zanesejo hudo gnilobo v čebelnjak z nakupom matic, ki izhajajo od bolnih čebeljih družin. Zato lahko vsak čebelar veliko pripomore k preprečevanju širjenja hude gnilobe čebelje zalege in tudi drugih čebeljih bolezní, če kupuje svoje matice le od registriranih rejcev matic, ki zanje tudi jamčijo. Tudi ni odveč pazljivost pri prevozih čebel na paše. Pri tem naj nikoli ne postavljajo svojih čebeljih družin v bližino čebelnjaka, za katerega ne vedo, ali so čebelje družine v njem zdrave.

Prav tako naj tudi ne dovolijo, da bi kdo drug postavil svoje čebelje družine v bližino, če zanje nima ustreznega zdravstvenega spričevala.

Ker je kužno prav vse, kar je bilo v stiku z bolno čebeljo družino, je kužen tudi med, vosek in drugi čebelji pridelki, ki izhajajo od bolnih čebeljih družin. S krmljenjem čebeljih družin z okuženim medom pride do izbruha bolezni, ki je še posebej drastičen, saj kadar je vzrok bolezni okužen med, navadno zbolijo kar vse čebelje družine v čebelnjaku hkrati. Zato je izredno važno, da nikoli ne krmijo čebeljih družin z medom neznanega izvora. Še najbolje pa je, da svoje čebelje družine krmijo samo s svojim medom. Z okuženim medom si čebele tudi same lahko prinesejo v panj hudo gnilobo. To se zgodi ob ropanju ob slabih pašah. Še prav posebno so žrtev roparic bolne čebelje družine, ki so zaradi bolezni oslabele in izgubijo tudi obrambni nagon. Zdrave čebele pa si tako prinesejo bolezen v svoj panj.

Kužen je tudi vosek, ki izhaja iz obolelih čebeljih družin in tako tudi satnice, napravljene iz takega voska, če niso pri izdelavi uporabili posebne tehnologije, kjer bi ob dovolj dolgem delovanju dovolj visoke temperature spore uničili. Zato je tu spet čebelar tisti, ki lahko ustavi širjenje hude gnilobe s tem, da kupuje satnice le od registriranih izdelovalcev, ki za zdravstveno neoporečnost svojih izdelkov tudi jamčijo.

Če se bo čebelar ravnal po teh napotkih, si bo sam močno zmanjšal možnost vdora povzročitelja hude gnilobe v čebelnjak. Če je do bolezni v kakšni izmed čebeljih družin že prišlo, pa si bo direktno zmanjšal neprecenljivo škodo, ki bi lahko sicer nastala. Le takšen pristop k čebelarstvu lahko privede do uspeha, ki ga narekuje geslo »čim več kvalitetne in poceni hrane«.

TEHNOLOGIJA ČEBELARJENJA Z ZAKLADO NA AKACIJI

AVGUST OSLAJ

Dobro poznavanje pašnih in vremenskih razmer kraja, kjer čebelarimo, je osnova za uspešno izbiro tehnologije. V Prekmurju imamo paše le v aprilu, maju in nekaj malega v avgustu. Akacija daje glavno pašo in medu dober teden med 15. majem in 15. junijem. Za kar najboljši izkoristek te paše je potrebno poznati natančnejši termin. Statistično sem obdelal podatke kontrolne tehtnice pri Jožetu Cesarju iz Ivanec za zadnjih 15 let. Statistično nastopi medenje 21. maja in traja do 2. junija, z največjo bero 29. maja. Medenje traja najpogosteje 8 dni, redkeje 7 ali 10 dni in redko 6 ali 12 dni. Največje dnevne bere so med 25. n 30. majem ter znašajo 2 do 6,5 kg na dan. Največji pridelovalec akacijevega medu, sosednja Madžarska, uporablja na tej paši panje z 230—329 dm² satja. AŽ 10-satar zmore le 180 dm² satja, z 9-satno zaklado ima 261 dm² v treh prostorih, kar že omogoča razne načine čebelarjenja.

Glede na pašno-klimatske razmere in pogojen AŽ panj preizkušam zadnja 3 leta tehnologijo čebelarjenja z zaklado. Izhajajoč iz namenov pridobiva-

nja voska, cvetnega prahu, propolisa, cvetličnega medu, sortnega akacijevega medu, najmanj enega rojanarejenca na panj, ob hkratnem preprečevanju rojenja in bolezni, sem izdelal in uporabljal naslednjo tehnologijo čebelarjenja.

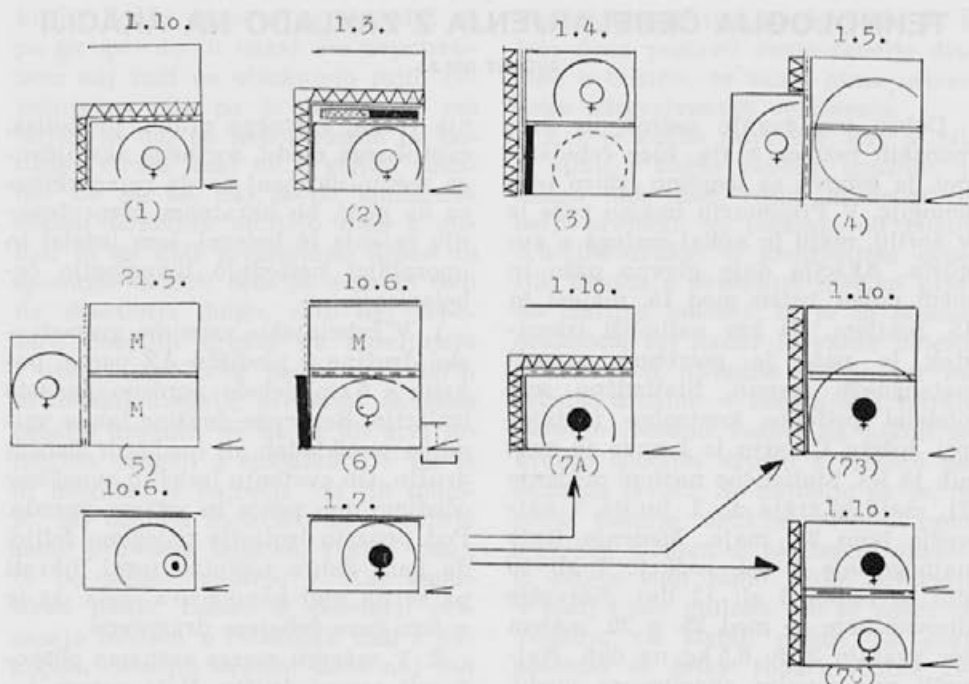
1. V čebelnjaku vzimimo gospodarske družine v plodišču AŽ panja, pokrite s 5 cm debelo porozno penasto izolacijo. Rezervne družine lahko vzimimo v zakladah ali mediščih slabših družin. Ob cvetenju leske in zvončkov očistimo dno panja in zožimo gnezdo. Pod penasto izolacijo položimo folijo, da panj dobro toplotno tesni, hkrati pa se na njej kondenzira voda, ki je v tem času čebelam dragocena.

2. V začetku marca začnemo pospeševati razvoj družin. V ta namen lahko odkrivamo medene sate in jih vstavljamo v sredino. Spredej na rešetko damo 2—3 kg sladkorno-medene pogače s 5 % kvasa in po potrebi z zdravili. Vodo dodajamo v panj na rešetko zadaj (dnevna poraba je 0,1—0,2 litra na panj) ali uredimo primerno napajališče. Panj ponovno dobro toplotno zatesnimo.

3. V začetku aprila je v gnezdu

Stojišče AŽ panjev s kasetami in brez njih

Grafični prikaz najvažnejših posegov v družino in njihova časovna zaporeditev

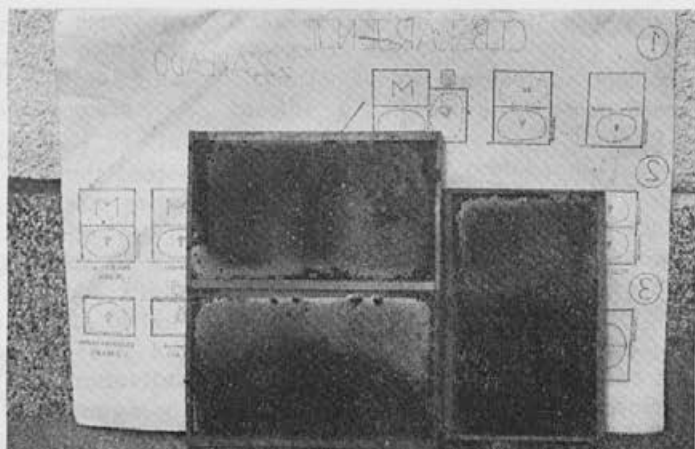
5—6 satov zalege. Ob toplen dnevu preuredimo panj tako, da matici povečamo prostor za zaleganje, ne poslabšamo pa bistveno toplotnega režima gnezda. To naredimo tako, da odstranimo matično rešetko in gnezdo prestavimo v zgornji del panja. Podstavimo pa obnožinske, medene in prazne sate z razmikom 8—9 mm od zgornjih. To dosežemo z distančnim vložkom, še bolje pa z dviganjem spodnjih nosilnih palic. Ob gnezdo vložimo prazno satje in gradilni satnik. Nato 3 dni krmimo s sladkorno raztopino 1 : 1 najmanj 1 liter dnevno z dodatkom mikroelementov (forsapina) in zdravil. Panj še vedno dobro toplotno izoliramo. Vsak teden pregledamo panj, kjer se medtem poveča gnezdo za 2—3 sata zalege. Kontroliramo blokiranje matice s cvetnim prahom spodaj in medom zgoraj ter od strani. V panju zadostujejo 4 medno-obnožinski sati ob stenah panja, druge

razdelimo rezervnim družinam. Če matica nerada zalega spodnje sate, zgornje zaležene tedensko podstavljamo. Ob pojavu gradilnega nagona vlagamo satnice in gradilni satnik, s katerega izrezujemo trotovino. V večini panjev s tem preprečimo rojenje. Vsa v aprilu zaležena jajčeca so v maju pašne čebele na akaciji. Konec aprila imamo 14—18 satov zalege in v nekaterih panjih spet rojilna znamenja. Zdaj je čas za čebelarjev največji poseg v panj.

4. Prve dni maja pripravimo zaklado, to je škatlo, veliko kot devet satar. Matična rešetka iz panja služi kot njen pokrov. Zaklada je prislonjena v pokončni legi do satov v panju. Prostor do vrha panja toplotno zapremo. Vanj lahko vložimo pitalnik ali letvice z matičniki za pridobivanje matičnega mlečka ali matičnikov.

Zrelo zaklade je zaprto. Enaindvajset dni pred začetkom paše na aka-

Prikaz lege satov
po paši na akaciji

ciji napravimo v zakladi narejenca z matico. V ta namen vložimo v zaklado 7 izdelanih satov in v sredino 1 sat zalege z matico, ki smo jo zdaj prvič poiskali. Ob strani vložimo gradilni satnik. Panj dopolnimo s satnicami. Po desetih dneh odstranimo morebitne matičnike na satih s pokrito zalego v panju. Kontroliramo, če v zakladi matica zalega. Izrežemo trotovino. V tem času lahko pridobivamo matični mleček in smukamo cvetni prah. Po 21 dneh je satje v panju brez zalege, razen nekaj trotovske. Zdaj točimo cvetlični med. Točimo vseh 20 satov in jih vračamo v panj. Satov, z obnožino ne vračamo, ampak jih nadomestimo s satnicami. Iz zaklade izrežemo trotovino in odvezamemo po 2 sata zalege, iz katerih napravimo narejence; dodamo jim obožinsko-medne sate in matičnik. Ti narejenci so presešek za prodajo ali lastno uporabo. V tem času se je začela paša na akaciji in med medenjem panjev praviloma ne odpiramo. Ko je paša končana in med pokrit, točimo sortno čist akacijev med na 20 satih.

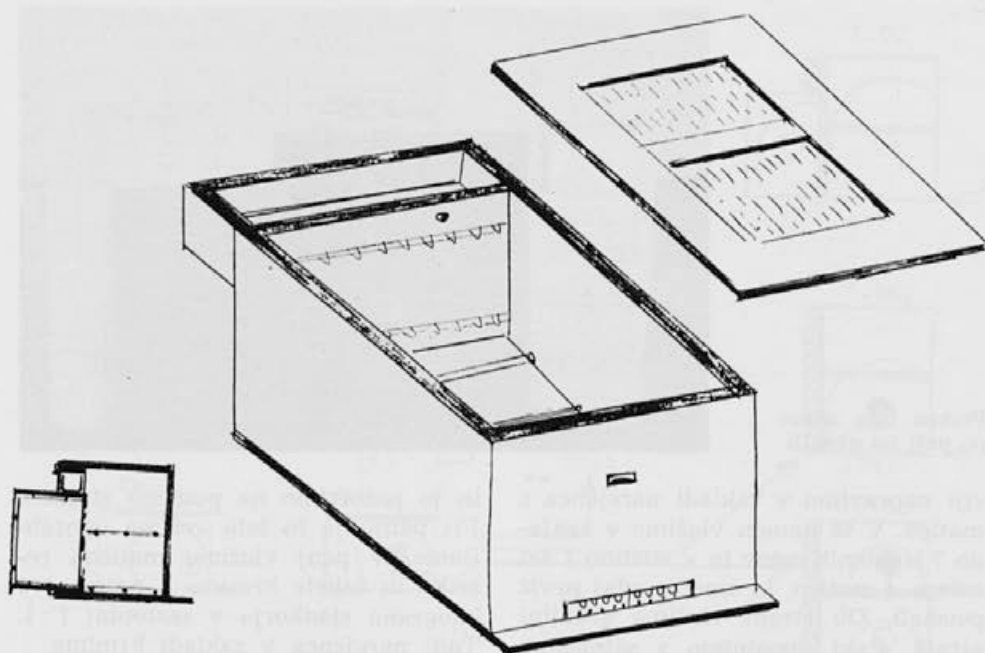
5. Po točenju vložimo zalego in matico iz zaklade v plodišče panja, razen 2—3 satov, iz katerih napravimo v zakladi narejenca, ki mu vcepimo matičnik. Zaklado odstranimo od panja

in jo postavimo na posebno stojišče. Pri panju je to leto več ne uporabljamo. V panj vložimo matično rešetko in čebele krmimo z najmanj 5 kilogrami sladkorja v raztopini 1:1. Tudi narejenca v zakladi krmimo.

6. V juniju in juliju je brezpašno obdobje. V panj damo sladkorne pogače in smukamo cvetni prah ali pa odpeljemo na gozdne paše. V avgustu odstranimo smukalnike. Ob ugodnem vremenu medi otava in obvodne rastline. Sredi avgusta začnemo stimulatивно pitati, kar končamo konec septembra s pitanjem za zimsko zalogo.

7. Narejenci so se medtem razvili v družinice, ki jih v tem času uporabimo za zamenjavo matic in ojačevanjem gospodarskih družin ali prodajo. Večina gospodarskih družin pred zazimljenjem zaseda vseh 10 satov plodišča. Nekaj je slabših; tem vstavimo v medišča rezervne družinice in odpremo zgornja žrela (7 C). Nekaj družin pa je še v jeseni izredno močnih; te zazimimo na vseh 20 satih brez matične rešetke z večjo zalogo hrane na zgornjih satih. Tem družinam spomladi intenzivno odpiramo medene zaloge in jih tako spreminjamo v zalogo (7 B).

Po opisani tehnologiji čebelarjenja za akacijevu pašo lahko podobno

Skica zaklade, katera je zbita iz petih desk debelina 1,5 cm, dodani sta dve palici debeline 6 mm in razstojščica

opravljamo tudi družine v LR nakladnih panjih. Navzlic obširnemu opisu ni toliko dela s čebelami kot s klasično AŽ tehnologijo, saj odpade zamudno iskanje matic pri prestavljanju pa tudi rojenja je znatno manj. Več dela je le s točenjem, saj imamo dvakrat več satovja z medom. V letu 1982 sem namreč pri družinah v AŽ panjih z

dodano zaklado iztočil od 28 do 54 kg medu na panj, pri panjih pa, ki jim nisem dodal zaklado pa sem v isti sezoni in v istem čebelnjaku iztočil 15 do 22 kg medu na panj. Poprečno sem torej dosegel 122 % večjo bero medu pri tistih družinah, ki sem jim dodal zaklado v primerjavi z družinami, pri katerih zaklade nisem uporabljal.

OLJNA REPICA KOT VIR ČEBELJE PAŠE IN POMEN OPRAŠEVANJA ZA VEČJI PRIDELEK

FRANCE VARDJAN

Repica (*Brassica rapa*, var. *silvestris*) je iz družine križnic in iz rodu kapusnic. Sorodstveno je zelo blizu naši poljski repi. Poznamo dve obliki, in sicer jaro in ozimno repo. Med seboj se ločita le po času setve. Prvo sejemo marca, drugo pa avgusta in septembra. Ker so možne setve spomladi in v jeseni, je moč izkoristi

cvetenje zelo dobro, se pravi, da je čebelja paša nenavadno dolga in izdatna. Paša je tako manj tvegana, ker je manj odvisna od vremena.

Kot oljno rastlino gojimo še ogrščico, ki je sorodstveno najbližje podzemni kolerabi. Ogrščico goje zaradi semena, ki da več olja kot repica; tudi seme je debelejšje. Na 1000 zrn

računamo 3—7 g teže, pri repici pa 3—3,5 g. Obilnejša je tudi paša, saj znaša pri ogrščici 40 do 200 kg/ha, pri čemer je računano samo nektar.

Ker je repica skromnejša glede tal in obdelovanja, je pri nas bolj cenjena. Uspeva namreč na peščeno prodnatih tleh Gorenjske, sejejo pa jo zlasti na Dravskem, Ptujskem in Krškem polju, posebno pa še v Prekmurju. Na tamkajšnjih plitkih in lahkih tleh uspeva pomembno bolj kot ogrščica, ki zahteva zelo rodovitna ilovnata tla. Prednost ima ozimna repica, ker je njena vegetacijska doba takrat, ko je največ vlage v zemlji. To je posebno važno zaradi tega, ker peščeno prodnata tla pogosto trpe zaradi suše.

Za setev orjemo plitvo, tudi sejemo plitvo. Zemljo za repico gnojimo z mineralnimi gnojili, ponavadi v NPK mešanici, v kateri prevladujeta fosfor in kalij. Fosfor je posebno važen radi razvoja semena. Važna je predhodna rastlina, ki v kolobarju pravočasno zapusti polje, kot so npr. žita. Strnišče pravočasno preorjemo, da dovolj preperi do setve. Repico sejemo za vsako poljsko kulturo, ki do konca avgusta zapusti polje, torej tudi za zgodnjim krompirjem. Vse prejšnje rastline so dobre, če le niso iz rodu kapusnic.

Zaradi čebelje paše sejemo nekoliko bolj gosto. Da rastlina ne poleže, sejemo vrstno, navadno 30 cm narazen. Ta razdalja onemogoča polegajenje, omogoča pa enkratno okopavanje pred razraščanjem. To okopavanje združimo z dognojevanjem. Če uporabimo za dognojevanje KAN, ga trosimo do 50 kg na ha. Za osnovno gnojenje zadostuje 300 kg NPK v razmerju 7:14:18. Možna je tudi razprostrta setev. Tedaj potrebujemo na 1 ha 11 do 14 kg semena. Za vrstno setev v razdalji 30 do 50 cm zadostuje 9 do 10 kg semena na 1 ha. Po-

letna repica pa potrebuje 20 % več semena za setev.

Cvetje lahko oprahuje različne žuželke, pri oprahujevanju pa so čebele udeležene z 20 do 80 %. Podatki o čebelji paši so pri repici manj znani, dobro znani pa so pri ogrščici. Repica dá za razliko od ogrščice 20 % manj bere. Ta razlika pa se nanaša na daljšo cvetno in vegetacijsko dobo.

Časni in venčni listi oblikujejo globlji lijak, na osnovi lijaka pa so nektarji. Od 4 nektarijev izločata največ nektarja tista dva, ki ležita ob krajših prašnikih. Izločanje nektarja in sladkor v njem sta v veliki meri odvisna od talnih in podnebnih razmer. Važno je lepo sončno vreme in veliko vlage v zemlji. Na podlagi švicarskih raziskav izloča posamezni cvet v 24 urah poprečno 0,6 mg nektarja s 44 do 59 % sladkorja. Računamo, da je na posamezni rastlini 200 do 300 svetov ali 150 cm² prostora na rastlino. To je približno 12 milijonov cvetov na ha. Če vzamemo, da cvete in med vsaka rastlina dvakrat na dan, je to 6 kg sladkorja na ha ali v vsej cvetni dobi poprečno 120 kg (40 do 200 kg na ha). Do podobnih ugotovitev so prišli tudi v Sovjetski zvezi.

Poleg velike količine nektarja daje repica tudi veliko peloda. Na vsak cvet lahko računamo 1 do 15 mg peloda. Celotna količina peloda znaša na ha 70 do 160 kg. Zelo obilne so beljakovinske snovi, in sicer 22 do 25 odstotkov, dušičnatih pa 4,3 do 4,9 %. Tolikšne količine beljakovin so posebno pomembne za spomladanski razvoj družin. Repica daje največ nektarja in peloda v jutranjih urah, tj. med 7. in 10. uro. Rastlina je pogosto pomešana z regratom, ki cvete sočasno z repico. Ponavadi pojenjava paša na jablanovih cvetovih, ko se začne na repici. Čist repični med ima nekoliko neprijeten okus po gorčici, ki ga pa jabolčna ali druga sadna pa-

ša ublaži. Navadno vsebuje repični med 35 do 42 % sadnega, 47 do 55 % grozdnega, 0,24 do 2,3 % trsnega in 4 do 8 % sladnega sladkorja. Med je zelo svetel in komaj spoznamo rumeno barvo.

Repica je samopašna in samo plodna, zato seme ni popolnoma odvisno od čebel. Kakor povejo nekateri avtorji, je le 20 % čebelje opraišitve. Dokazano pa je, da čebele pospešijo opraišitev in da je oploditev prej zaključena, kar zelo ugodno vpliva na pridelek. Zlasti je boljša kakovost semena. Tudi glede varstva igrajo čebele določeno vlogo. Ko obletavajo cvet, stresajo na tla repičarja, hroščka, ki je glavni škodljivec repice. Ko hroščki padejo na tla, potrebujejo veliko časa, da se spet vrnejo na cvet. Tako čebele zmanjšajo škodo, ki jo povzročajo hroščki, kar za 15 do 30 %.

Če hočemo izkoristiti bogato bero,

gojimo repico čim bližje čebelnjaka ali stojišča ali pa prevažamo čebele do nje. Ker gre po navadi za velike površine repice, se prevoz na repično pašo še kako izplača.

Pridelek samena je odvisen predvsem od pravočasne žetve; pozna žetev da sicer kvalitetnejše seme, vendar pa je pri semenu veliko izgube.

ZAKLJUČEK

Opraišitev je odvisna manj od čebel in drugih žuželk, ker gre pri repici za izrazito samofertilno rastlino, zato je opraišitev bolj odvisna od lepega, toplega in sončnega vremena, se pravi od podnebnih razmer, ki pospešujejo hitro zorenje in prašenje peloda. Čebele skrajšajo cvetno dobo, s tem pa povečajo tudi pridelek. Zato imata lastnik repičnega polja in čebelar pomembne koristi od opraiševanja po čebelah.

STROKOVNI IZLET NA XXIX. KONGRES APIMONDIJE V BUDIMPEŠTO

Vse čebelarje obveščamo, da bo MERCATOR TURIST iz Ljubljane organiziral strokovni izlet na XXIX. kongres Apimondije v Budimpešto, ki bo od 25. do 31. avgusta 1983.

Pripravili so krajši tridnevni in daljši petdnevni izlet. V oba izleta so poleg prevoza, prenočevanja in prehrane vključeni tudi obiski čebelarstev, čebelarske šole ali inštituta, ogled mednarodne čebelarske razstave ter udeležba na kongresu APIMONDIJE. Cena tridnevnega izleta (od 26.—28. 8. 83) bo okoli 6.800.- din, petdnevnega (od 26.—30. 8. 83) pa okoli 11.000.— din. — Udeleženci morajo upoštevati tudi obveznosti pri prehodu meje — polog. Vsem čebelarjem svetujemo, da plačajo tudi zavarovanje, ker jim v primeru odpovedi potovanja agencija vrne plačani denar. **Rok prijave je 15. 6. 1983.** Končna cena potovanja bo odvisna od deviznega tečaja in bo znana 10 dni pred odhodom. Ob prijavi plačajte gornja zneska na blagajni MERCATOR TURISTA, Tavčarjeva 6, Ljubljana, ali pa denar pošljite s pošto nakaznico na navedeni naslov.

Vse ostale informacije dobite na MERCATOR TURISTU tel. 061 312-254 pri tov. Marjeti Brajič. Točen program potovanja bomo objavili v naslednji številki Slovenskega čebelarja. ZČDS

PROBLEMI PREVZEMA MEDU

Zadnje čase se je v nekaterih sredstvih javnega obveščanja (predvsem v časopisih) pojavilo poleg pohvalnih člankov na račun poslovanja naše DO tudi nekaj kritičnih. Nikakor ne želimo polemizirati z avtorji kritičnih člankov, saj jemljemo kritiko kot konstruktivno.

Zaradi boljšega sodelovanja, razumevanja in obveščenosti čebelarjev, ki tako ali drugače sodelujejo z našo DO, želimo z naslednjim sestavkom osvetliti problematiko prevzema medu.

Čebelarji dostavljajo med v naše skladišče na Linhartovo 49/a osebno ali s kamioni in po železnici. Manjše količine medu dobimo tudi preko naše organizirane mreže za zbiranje medu. Pri osebni dostavi medu je čebelar tudi osebno navzoč, ko prevzamemo med in ugotavljamo njegovo količino in kvaliteto. Morebitna neso-glasja lahko uredijo na mestu samem. Problemi pa se pojavljajo pri našem prevzemu medu, ki prispe po železnici ali z drugimi prevozniki.

Glede pošiljanja medu po železnici in drugih prevoznikih ali preko naše mreže za zbiranje zahtevamo, da čebelarji natančno in čitljivo napišejo na embalažo svoj naslov, zaporedno številko embalaže in njihovo mnenje o vrsti poslanega medu kot tudi bruto teža. Te podatke je potrebno napisati na embalažo z obstojno barvo ali na drug ustrezen način. Ravno pri teh

podatkih pa se največkrat zatika. Embalaža največkrat ni označena, podatki so pomanjkljivi in nečitljivi. Velik problem predstavlja tudi bruto teža, ker deklarirana bruto teža (npr. na tovornih listih) ne ustreza dejansko ugotovljeni bruto teži. Razlike, ki jih pri tem ugotavljamo, otežujejo prevzem in so vzrok dodatnemu administrativnemu delu (komisijski zapisnik in postopek reklamacije).

Naslednji problem, do katerega čisto pride, je ta, da embalaža, last pošiljatelja, ni tarirana, ali pa je celo neprimerna. Tako odpremljen med moramo pretočiti v našo standardno embalažo.

Ne glede na način dostave medu v naše skladišče odvezamemo iz vsake embalaže vzorec medu za analizo in ga vpišemo pod ustrezno tekočo številko — šifro. Nekateri čebelarji so mnenja, da je za nalizo edino verodostojen vzorec, ki ga odvezamejo s pomočjo posebne sonde.

Sonda je priprava, s katero lahko odvezamemo vzorec medu, sočasno z vrha, iz sredrine ali z dna embalaže. Tako lahko z jemanjem vzorcev s sondo ugotovimo, če je med, ki je v sodu, resnično iste vrste, tako na vrhu, kot na dnu embalaže. Vzorčevanje s pomočjo sonde torej zavaruje predvsem kupca, v tem primeru DO Medex, pred možnostjo, da bi čebelar spodaj nalil cvetlični med, zgoraj pa

na primer gozdni in hotel potem ves sod prodati kot gozdni med.

Če je v sodu ista vrsta medu, na rezultat analiz, s katerimi določamo kvaliteto medu, ne vpliva način vzorčenja (ali je bil vzorec vzet samo z vrha ali iz sredine sode), kar smo v našem laboratoriju potrdili s številnimi kontrolnimi analizami.

Jemanje vzorcev s sondo pa je zelo zamudno, tako da smo se v naši DO odločili, čeprav morda v svojo škodo, da ob največji sezoni vzorcev ne bomo jemali s sondo, predvsem ne pri tistih čebelarjih, v katere imamo zupanje glede na dolgoletno pogodbeno sodelovanje.

Vsekakor odsvetujemo čebelarjem nalivanje medu različnih sort ali vrst v eno embalažo, ker takega medu ne moremo prevzeti kot sortnega. Tudi odkupna cena je temu primerna.

Sodobno čebelarstvo je poleg napredka v tehnologiji čebelarjenja prineslo napredek tudi pri določanju kvalitete ali sortnosti medu. Z dolgoletnim spremljanjem strokovne literature, s sodelovanjem na strokovnih kongresih »Apimondije« ter strokovnim izpopolnjevanjem na mednarodno priznanih znanstvenih institutih in na osnovi jugoslovanskega pravilnika o kvaliteti medu smo tudi v naši DO vpeljali vrsto analiz, ki določajo kvaliteto medu. Merila, po katerih jo določamo, so naslednja:

- vsebnost vode,
- vsebnost saharoze,
- HMF faktor.

Z določanjem vsebnosti saharoze preprečimo, da bi nam čebelarji prodajali med, kateremu bi dodali saharozni sirup. Med, ki vsebuje preveč vode, se rad skisa in tak ni več uporaben za redno prodajo.

Previsoka HMF vrednost pomeni, da je čebelar med pregrel (segrevanje nad odprtim ognjem ali špiralo). S

takim nepravilnim manipuliranjem med izgubi precej bioloških vrednosti.

Znano je, da čebele nabirajo nektar ali sladke sokove na različnih rastlinskih vrstah; zaradi tega imamo tudi pri nas več vrst sortnega medu (cvetični, akacija, kostanj, hoja itd.). Za ugotavljanje vrste medu so odločujoči naslednji faktorji:

- mikroskopska slika medu,
- električna prevodnost medu,
- organoleptične (okus in barva) lastnosti medu.

Z mikroskopiranjem na poseben način pripravljene vzorce medu ugotavljamo, katere vrste cvetnega prahu so v vzorcu. Za vsako rastlino je cvetni prah tipičen in s takim ugotavljanjem vrste vodilnega cvetnega prahu v medu lahko sklepamo na izvor nektarja.

Z merjenjem prevodnosti elektrike prav tako ugotavljamo izvor medu, saj njegove gozdne vrste vsebujejo mineralne snovi v precej večjih količinah kot druge, kar seveda bistveno vpliva na prevodnost električnega toka v medu.

Tretji kriterij za določanje sortnosti medu pa je organoleptična ocena barve in okusa medu. V ta namen deluje v naši DO tričlanska komisija, ki vzorec pregleda in na podlagi vseh zbranih podatkov (mikroskopske slike, prevodnosti elektrike, vsebnosti vode in saharoze, HMF faktorja) dokončno oceni med.

Naj ponovno omenimo, da od vzamemo vse vzorce na prevzemnem mestu, jih šifriramo z zaporednimi številskimi prevzema, tako da je kakršna koli neobjektivnost ali zamenjava vzorcev izključena.

Ko smo lani odkupovali med, smo ga prevzeli v našem skladišču približno 10.000 pošiljk, od tega večino od meseca julija pa do oktobra. Obseg dela pri prevzemanju medu nam je

kdaj pa kdaj onemogočil, da bi čebelarjem med pravočasno plačevali. Čebelarji so naše težave sprejeli večinoma z razumevanjem.

V lanski sezoni smo prejeli tudi nekaj medu s povečanim procentom saharoze in vode in tudi ponaredke medu. Seveda smo vse te pošiljke medu zavrnilo pošiljateljem na njihove stroške. O tem, da to slabša odnose in medsebojno zaupanje, pa ni treba izgubljeni besed.

V nekaterih primerih se čebelarji ne strinjajo z ugotovljeno vrsto medu in osebno ali pismeno oporekajo naši ugotovitvi. Česta njihova utemeljitev je ta, da že dobro vedo, kakšen med so poslali ali pa zatrjujejo, da so bile čebele na paši v tem in tem kraju, kjer je samo določena paša. V takih primerih zahteva reklamacijska služba ponoven celoten postopek za ugotavljanje vrste reklamiranih vzorcev ledu, ki ga opravijo v našem laboratoriju. Ponovna analiza vzorcev je možna zaradi šifriranja vzorcev ter shranjevanja teh za dobo 6 mesecev. Skladno z ugotovitvijo tako imenovane »super analize« obvestimo čebelarje o rezultatih analize.

Stopnjujoča se mednarodna gospodarska kriza ni obšla naše samoupravne socialistične skupnosti. Vsem nam je znana nujnost odplačevanja nakopičenih dolgov v tujini. Kot druge DO se tudi Medex trudi za čim večjo prodajo na tujem, predvsem konvertibilnem trgu. Tam pa se srečujemo z neizprosno trdo in brezkompromisno konkurenco, ter s precej ostrejšimi kriteriji pri ocenjevanju medu. Tuji kupec lahko izbira v kvaliteti in v ceni ponudbe ter zato lahko postavlja svoje pogoje.

Na tržišču zahodnoevropske gospodarske skupnosti so v uporabi tako imenovani francoski predpisi za ocenjevanje medu, ki so precej ostrejši kot naši domači.

Kaj torej vse ugotavljajo v zahodni Evropi pri uvozu medu na njihovo tržišče?

Poleg rutinskih kontrol glede določil o najvišji vsebnosti vode in saharoze v medu namenjajo posebno pozornost preverjanju HMF vrednosti ter električne prevodnosti medu. Vsako različnost od zahtevanih faktorjev ima za posledico, da takega medu zunanji trg ne sprejme.

Zahodnoevropski predpisi dopuščajo tudi precej manj cvetnega prahu v vrstah gozdnega medu. Največkrat ravno preveliko cvetnega prahu povzroča, da ni moč realizirati izvoznih poslov, saj je v naših vrstah gozdnega medu močno zastopan prav kostanjev cvetni prah. Temu ni vzrok samo premajhna pazljivost in zavzetost naših čebelarjev za pazljivo točenje posameznih vrst medu, temveč tudi drevesna struktura naših gozdov. Kostanj je več ali manj povsod.

Končno pa uporabljajo kot tretji odločilni faktor tudi organoleptično ocenjevanje medu. Komisije ugotavljajo ustreznost barve, vonja in okusa posameznih vrst medu. Pri tem posebej skrbno ugotavljajo tipičnost okusa gozdnega medu. Če bi se kakorkoli prebijala skozi značilno aromo gozdnega medu katerakoli druga vrsta, na primer cvetlični ali še zlasti kostanjev med, pregledanemu vzorcu ne bodo nikoli priznali kvalitete smreke ali hoje, ampak ga bodo uvrstile v mešan med.

Zahteve tujega trga nam več kot prepričljivo dokazujejo, da bi se morali v prihodnje potruditi in spremeniti nekatere uveljavljene čebelarske prijeme in navade, če želimo, da bo naš gozdni med zares gozdni in da bomo imeli zanj še plasman v tujini.

Veliki napor naše samoupravne socialistične skupnosti za umiritev negativnih trendov v našem gospodarstvu, predvsem umiritev cen, nam narakujejo, da se tudi naša DO in čebe-

larji pridružimo tem naporom. Večkratna kritika o nizkih odkupnih cenah čebeljih pridelkov je zato dokaj enostranska. Samo za primerjavo: v sezoni 1982 smo povečali odkupne cene medu za ca. 32 % v primerjavi z letom 1981. Naše maloprodajne cene pa smo povečali sredi 1982. leta samo za 12 %. Breme stabilizacije mora nositi vsak po svojih močeh.

Ne smemo pa niti prezreti dejstva, da so cene medu na tujem tržišču dokaj nizke in znašajo povprečno en USA \$/kg, kar pomeni, da moramo tudi

naše cene držati v določenih mejah. Edino tako bomo lahko konkurenčni na tujem trgu.

Težavam, ki jih imamo glede prodaje naših izdelkov na tuji trg, so vzrok tudi previsoke domače cene, zato moramo našo učinkovitost približati svetovnemu poprečju, ker bomo le tako lahko nastopili kot enakovreden partner v prodaji našega blaga, vključno čebeljih pridelkov.

DE KOOPERACIJA
Boris Slavec

STANDARDIZACIJA AŽ PANJA

8. februarja je bila v prostorih ZČDS seja komisije za standardizacijo AŽ panja. Na seji je bil tudi zastopnik Medexa ter zastopnik čebelarke zadruga Zalec.

Načrt AŽ panja pri nas že dolgo obstaja, vendar je panj zastopan v številnih inačicah, kar največkrat otežuje izdelavo. Bistvo standardizacije je prevsem poenostaviti, to je izboljšati AŽ panj, kar je v svojem uvodnem govoru na seji poudaril tudi predsednik ZČDS, tov. Andrej PETELIN. Ker AŽ panj najbolj ustreza zahtevam prevoza, ima v našem čebelarstvu lepo perspektivo. Zato je standardizacija tem bolj nujna. Pri snovanju predloga izboljšane AŽ panja smo se na seji dosledno držali nedotakljivosti zunanjih mer, saj bi v nasprotnem primeru oškodovali sistem prevoznih čebeljakov, ki so dimenzijsko prilagojeni AŽ panju. Torej bo AŽ panj ostal kot tip panja še vedno isti, izboljšave v njem pa so, vsaj nekatere, pri naših čebelarjih že udomačene in praktično dovolj preizkušene, da so vredne standardizacije.

Standardni AŽ panj bo 10-satar, ker je v takšni obliki največkrat zastopan. Pitalnik je tako prilagojen, da ga lahko vstavimo v spodnje ali zgornje okence, zato so notranje dimenzije spodnjega in zgornjega okenca iste. Sam pitalnik bo omogočal krmljenje z raztopino ali pa z medeno sladkornimi pogačami, kar v starem tipu ni bilo mogoče. Pitalnik bo boljši tudi glede zoohigijene, saj omogoča izvedba detajlno čiščenje notranjosti pitalnika.

Matična rešetka v novi obliki omogoča čebelam boljše prepustnost, kar poveča produktivnost čebel, hkrati pa ublažimo nebiološki poseg v čebeljih družinah, ko panj razdelimo na dva dela.

Po predlogu matična rešetka ne bo več vgrajena v les, kot je bila do zdaj, ampak bo v celoti pokrivala tudi površino, ki je bila prej les.

Tako vgrajena matična rešetka se je odlično izkazala že pri mnogih čebelarjih.

Novost in obvezen rekvizit v AŽ panju je panjski vložek proti varozl, ki je prikazan tudi v novem načrtu. Prav zaradi panjskega vložka pa je bilo potrebno izkoristiti poslednje milimetre v notranjosti AŽ panja, da smo dobili dovolj prostora na podnici, da vložek ne bo motil čebel. To smo deloma dosegli z dvigom matične rešetke čez ves panj, pri čemer odpade debelina lesene stropnice.

Panj AŽ je tako prikazan kot znatno izboljšan panj, tako z biološke plakti kot glede zdravstvene zaščite čebeljih družin.

Izpopolnjen načrt AŽ panja je v celoti izdelala DO hp Medex po predlogih drugih udeležencev komisije za standardizacijo AŽ panja. Predlog — načrt je bil predložen SPOJ 28. 2. 1983.

DE-Kooperacija
Ivan Esenko

TEHNOLOGIJA ČEBELARJENJA OB POGOJIH, KO OGROŽA ČEBELJE DRUŽINE ZAJEDAVEC VAROA

MARJAN DEBELAK

Proti varoi se čebelar lahko bori z biološkimi in kemičnimi ukrepi. Lahko tudi oboje združuje. Biološki ukrep je povsem uspešen v boju proti temu hudemu zajedavcu, če izberemo pravega in če ga pravilno izvajamo.

Bistvo bioloških ukrepov je, da ne povzročajo škodljivih stranskih učinkov čebelam, čebeljim pridelkom in končno tudi na čebelarju. Med biološkimi metodami borbe proti zajedavcu je zelo učinkovito izrezovanje pokrite trotovine. Varoa namreč odlaga pretežni del svoje zalege na odkrito trotovsko zalego. Z izločanjem pokrite trotovine iz panja uničimo velik del zajedavcev in skoro vso njihovo zalego. Z krite trotovine med vso sezono zelo rednim in pravočasnim izločanjem ponemogočimo razvoj varoe v družini in lahko čebelarimo z nezmanjšanim gospodarskim učinkom.

Hkrati z izrezovanjem trotovine pa tudi učinkovito vplivamo na zmanjšanje rojivosti družin. Družini dajemo stalno možnost za gradnjo trotovskega satja, ki ga čebele pogosto grade tudi tedaj, ko se za gradnjo čebeljega satja, npr. v satnicah, sploh ne zmanjajo.

Poleg tega ugodno vpliva na zmanjšanje rojilnega razpoloženja in večjo delovno vnemo čebel tudi večja možnost izločanja krmilnega mlečka v celice s požrešnimi trotovskimi žrkami.

Čebelarju je varoa res prinesla več skrbi in opravil, pri tem pa je omogočila tudi marsikaj koristnega. Čebelarjenje z močnimi in sicer zdravimi družinam je prvi pogoj za uspeh v borbi proti varoi. Biološki ukrep z

rednim izrezovanjem pokrite trotovine lahko postane preprost rutinski postopek, ki prinese čebelarju s stranskimi učinki mnogo koristi: pridobimo več voska in razvijemo močnejše družine z velikim delovnim poletom, ker smo bistveno zmanjšali nagnjenje k rojivosti.

Za omenjeno biološko borbo proti varoi potrebujemo za vsako družino dva gradilna satnika. Za gradilni satnik je najpreprosteje uporabiti starejši sat, ki ga eno tretjino izrežemo in pregradimo z letvico. Tako je takoj pripravljeno vse, kar je potrebno.

Gradilna satnika vstavimo kot krajna sata v spodnjo etažo AŽ panja. Gradilni del sata obrnemo proti okencu, da lahko vidimo stanje v gradilniku kar skozi zamreženo okence. Po potrebi, če zaradi kakšnih razlogov družina ne bi rada gradila in zalegala trotovine na skrajnem robu satja, lahko pomaknemo gradilnik bolj proti sredini. Ker uporabljamo v panju dva gradilnika, zadošča na vsakem ena tretjina sata za gradnjo in zaleganje trotovine, skupno torej je v panju stalno dve tretjini AŽ sata namenjenih samo trotovski zalegi, kar je za redno izločanje dovolj. Po potrebi pa ta obseg seveda lahko poljubno povečujemo.

Posebnost te tehnologije, ki jo opisujemo, je v tem, da sta gradilna sata na svojem mestu vse leto, tudi pozimi.

Pri dvoetažnem, to je celoprostorskem zazimovanju čebeljih družin v AŽ panjih, imamo na voljo dovolj prostora tudi za tako »žrtev«, kot je predstavljata dva enotretjinska gra-

dilnika. Priporočilo, da uporabljajoča dva gradilnika na skrajnem spodnjem delu panja, ima svoje razloge.

Družina v panjih, ki so zloženi v skladovnici, vedno pomakne svoje gnezdo k sosednji družini, da se skupno bolje grejeta. Tako pride vedno en gradilnik v ožje območje gnezda. To je pomembno predvsem v zgodnji dobi razvoja, da čebelarju ni treba šariti po gnezdu in premikati gradilnika k gnezdu.

Dva gradilnika pa sta potrebna zato, da lahko izrezujemo pokrito trotovinno izmenoma. Vedno ostane v panju gradilni sat trotovine z odkrito zalego.

Iz izrezane trotovine izločimo vosek v sokovniku, sončnem topilniku ali drugih napravah. Za obdobje, ko čebele nerade grade satovje, matica pa bi še zalegla trotovinno, pa imamo v zalogi posebne satnike z izdelanim trotoviskim satjem, ki jih vstavimo v gradilnik.

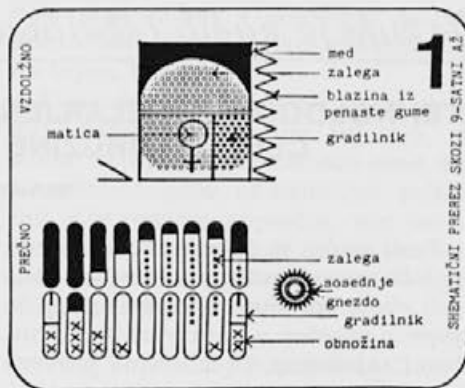
Ko prestavimo gnezdo v zaklado, nadomešča gradilnik satič, ki ga vstavimo pod AŽ satnik. Lahko pa tudi uporabimo ista gradilna AŽ satnika tako, da je gradilna tretjina spodaj.

Poglejmo podrobneje, kako poteka omenjena metoda čebelarjenja med letom.

1. Družino smo zazimili v obeh etapah AŽ panja na zadostni in zdravi hrani. Matica je mlada in družina je živalna z velikim številom v jeseni poleženih mladice. Panj je brez vlage, za kar poskrbita blazina iz penaste gume in odprta ali odstranjena vratca. (Glej skico 1).

Gnezdo družine je primaknjeno k sosednji družini, kjer je najbolj toplo. Tu prične matica že sredi januarja zalegati in širiti zalegalne površine na druge sate v panju.

Gradilna sata z izdelano trotovinno sta na obeh straneh spodaj. Najprej zaleže matica sat trotovine, ki je bližje gnezdu. Tega čebele tudi najprej

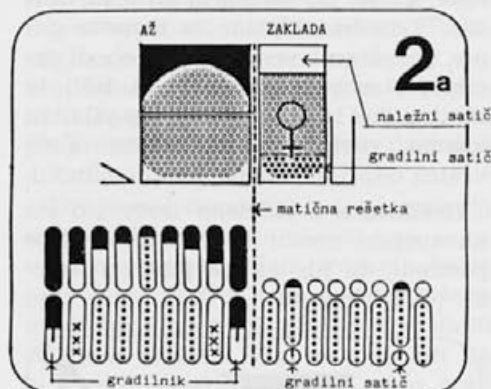
pokrijejo in je »zrel« za izločitev, ker je v njem zbran večji del zalege in samic varoe, ki je prezimila v družini in komaj čakala na prvo trotovisko zalego.

Kdaj je gradilni sat trotovine pokrit, opazimo skozi zamreženo okence, ne da bi posegali v panj. Tedaj ga izvlečemo samo toliko, da lahko izrežemo trotovinno in ga porinemo nazaj. Če razmere niso ugodne za gradnjo satovja, zamenjamo gradilne satnike ali pa vstavimo v izrezani gradilnik poseben satnik z izdelano trotovinno, ki jo imamo vedno v zalogi. S tem ukrepom omogočamo neprekinjeno zaleganje trotovine in varoi neprekinjeno možnost za odlaganje svoje zalege na najbolj priljubljeno trotovisko zalego. Ko je družina močnejše razvita, obvlada za zaleganje in gradnjo oba skrajno ležeča gradilna satnika. Izrezujemo izmenoma zdaj na eni zdaj na drugi strani v dvotedenskih razmikih!

V gnezdo družine v tem obdobju v severni Sloveniji tja do začetka maja ne posegamo, razen izjemoma, če ob rutinskem izrezovanju pokrite trotovine menimo, da je koristno odkriti nekaj pokrovcev pokritih zalog hrane, da spodbudimo družino k še hitrejšemu razvoju in širjenju zalege. Nič nas ne sme skrbeti, če ima družina v začetku razvoja gnezdo pomaknjeno k sosednji družini v skladovnici.

ci. Ta položaj gnezda je za razvoj družine najbolj ugoden in ga ne smemo razdirati.

2. **Prvi ukrep**, s katerim posegamo v gnezdo družine, je s pomočjo prej opisanih rutinskih ukrepov pri izrezovanju trotovine, pomaknjen v začetek maja, kar velja za čebelarjenje v večjem delu severne Slovenije. (Glej skico 2a).

Tedaj se je družina sama od sebe razvila do skrajnih meja prostornine AZ panja in ima zalego v obeh etažah skoro na vseh satih. Nastopil je čas, da si pomagamo z zakladdo. Važno namestimo sate s pokrito zalego. Sredi na novo oblikovanega gnezda damo sate, kjer se polegajo mladice in mednje spustimo matico, ki smo jo poiskali na preostalih satih zalege, ki ostanejo v AZ panju.

Gradilna satnika ostaneta na svojem mestu v AZ panju, da čebele lahko še naprej prosto grade satovje. Nezaleženi trotovinasti sati nam pridejo prav takrat, ko vnema za gradnjo poneha, mi pa želimo še naprej izločiti zajedalsko varoo iz panja. Take izrezane sate trotovine tedaj vstavljamo v gradilnike, da jih matica zaleže.

Gradilna satnika odstranimo iz AZ panja samo v primeru, če pričakujemo izdatno pašo in želimo obnoviti satje z vstavljanjem satnic med zeležene sate, ki ostanejo v AZ panju.

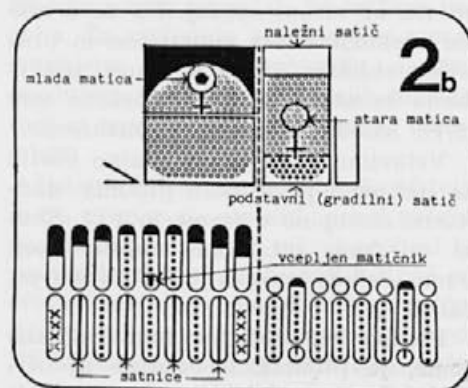
V zakladi pod drugi in predzadnji satnik postavimo prazen okvir satiča, ki jih sicer postavimo na pokonci obrnjene AŽ satnike. Za začetek če hočemo biti dosledni pri nameri, da ima matica v panju stalno možnost zaleganja trotovine in varoa tako tudi stalno najljubšo možnost za odlaganje svoje zalege — podstavimo en satič z že izdelano trotovino.

Matica je v zakladi z matično rešetko ločena od AŽ panja. Zalega brez prekinitve, ker ima sproti na voljo dovolj celic, ki jih pripravljajo poležene mladice.

Tudi varoa je lahko zadovoljna, kolikor jo je sploh še v družini, ker ima stalno na voljo odprto trotovsko zalego. Mi pa jo redno izločamo iz panja z rutinskimi dvotedenskimi izmeničnimi izrezovanji.

stranski učinek tega ukrepanja sta vošek in velika delovna vnema čebel brez rojilnega razpoloženja.

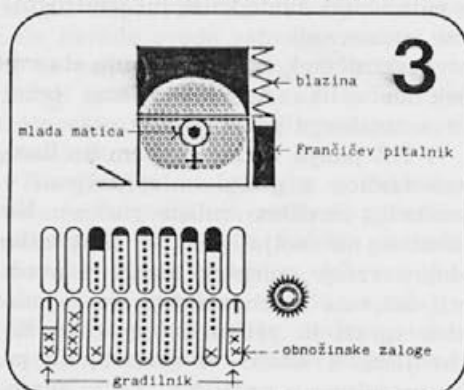
V AŽ panju lahko medtem ko imamo matico z gnezdom spravljeno v zakladi, vzredimo mlado matico. Ko imamo na voljo pokrite matičnike dobre vzreje, vcepimo enega v prednji del sata zgornje vrste. Ko se matica spraši in prične zalegati, jo zamenjamo s »staro« v zakladi, ali pa jo preselimo v prašilek, da jo zamenjamo kasneje. (Glej skico 2b).

Pomniti moramo, da zalega trotovino samo starejša matica, ne pa ko-

maj sprašena. Zato moramo v primeru, ko kraljuje v panju mlada matica, sate z zaleženo trotovino (še ne pokrito!) jemati iz drugih panjev in jih vstavljati taki družini, ki sama ne zalega trotovine.

3. Sredi avgusta je potrebno misliti na zimovanje. Odstranimo zaklado in vse zaležene sate iz nje preselimo v AZ panj. Če že prej nismo zamenjali matice z mlado, storimo to ob tej priliki. Dodamo celotno družinico iz prašilčka v sredino zgoraj. S strani in spodaj zložimo zaležene sate »stare« družine iz zaklade. V stik z dodanimi čebelami in matico pridejo tako le mladice, ki se zadržujejo na zaleženih satih, zato ni nobenih težav pri tako izvedeni menjavi matice. (Skica 3)

Gradilnika sta na svojem stalnem mestu ob strani spodaj. Da se družine v skladovnicah simetrično in pravilno zblížajo druga k drugi, poskrbimo že zdaj s tem, da zaležene sate dveh sosednjih družin primaknemo.

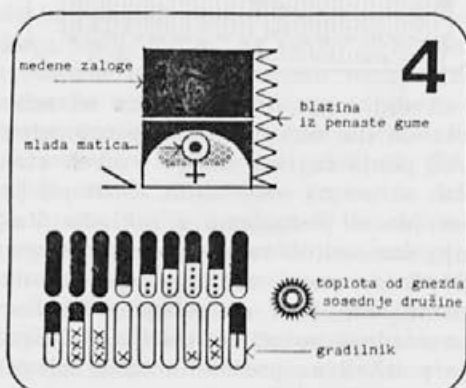
Vstavimo Frančičevo pitalno korito in nalijemo prvič poln pitalnik sladkorne raztopine v razmerju 1 : 1. Skozi odprtino pitalnika, veliko okoli 9 mm, čebele izpraznijo 5-6 litrski pitalnik v 5-6 dneh.

Preden čez en teden ponovno nalijemo, je pitalnik izpraznjen in očiščen. Ponovno lahko nalivamo sladkorno raztopino v pitalnik, ne da bi čebele močili.

Če smo družini pred pričetkom krmljenja odvzeli skoro vse medene zaloge, je potrebno dati 5-6 polnih pitalnikov ali okoli 20 kg sladkorja. Takrat pridejo izredno prav zaloge cvetnega prahu v satju, ki smo ga pustili v panju.

4. Konec septembra je skrajni čas, da nehamo krmiti. Odstranimo pitalnike, ki so jih čebele očistile in osušile. Vstavimo blazino iz penaste gume, ki zatesni ves notranji obod panja. Ne smemo pozabiti, da tudi ta blazina ne bi prav nič pomagala, če imamo vratca panja zaprta. Zato vratca odprimo ali pa jih snemimo.

Gradilnika z izdelano trotovino sta na svojem mestu in čakata zgodnje pomladi, da jih matica ponovno zaleže. (Glej skico 4)

Varoo smo zadnjikrat izločili skupaj s pokrito trotovsko zalogo pred pričetkom krmljenja za zimo (okoli 15. avgusta). Praktično te nadloge v panju ni več toliko, da bi povzročala družini težave.

* * *

Sestavek je objavljen tudi v priročniku: »Zaklada, pripomoček za večanje prostornine AZ panjem«, avtor Marjan Debelak, samozaložba, druga dopolnjena izdaja 1983. Tisti, ki jih priročnik zanima, lahko dobe informacije pri avtorju na naslov: Marjan Debelak, Ul. Pohorskega bat. 85, 61000 Ljubljana, Telefon: (061) 343 505.

IZENAČEVANJE ČEBELNIH DRUŽIN — VELIKA ZMOTA

IVAN KRAJNC

V začetku maja lani sem pripravljaj čebelne družine za akacijevo pašo. Družinam, ki niso imele v mediščih dovolj pašnih čebel, sem dodajal iz rezerve kompletne družinice iz sedem- in petsatarjev. Nenadoma mi pride mlajši čebelar na obisk. Nekaj časa je naju z ženo opazoval, nato pa rekel: »Tovariš Krajnc, tega pa res ne delate dobro; čebele bi morali pred pašo izravnati. To pišejo vse knjige, kolikor sem jih prebral in jaz se tega tudi dosledno držim.«

Dragi moj stanovski kolega, mnenja so povsod različna in zaradi tega se ni vredno prepirati. Sam mislim, da je prav tako. Dokler bom čebelaril, bom pred pašo slabotnejšim panjem dodajal čebele iz rezerve. Zdaj ne utegnem, da bi vam dokazal, da sem na pravi poti. Ob priliki pa sem voljan, da o tem podedatirava.« Ker se do sedaj ni več oglasil, bo najbrž prebral ta članek, ki mu bo to zadevo razjasnil.

Pokojni Jože Kastelic iz Mlačeva pri Grosupljem je s tov. Jankom Maroltom iz Stične redno vozil svoje čebele na akacijevo pašo v Volčjo drago. Tam sem služboval 22 let. Ne spominjam se več, katerega leta je Kastelic pripeljal le polovico svojih čebel na akacijo. Iz čiste radovednosti sem ga vprašal, kje ima druge čebele. Dejal mi je takole:

»Veste, tovariš šef, drugih čebel nisem pripravil za pašo. Slabičev nikoli ne vozim okoli. To pa naredim tako, da pripeljem čebele domov in jih združim, da so močne. Slabičem pobere zalego in čebele ter jih pustim kar doma, kjer jih dražilno krmim. Močne družine pa odpeljem in te mi dajo med in s tem tudi dohodek. Letos zaradi boleznih nisem utegnil vsega narediti.«

Kot čebelar začetnik sem mu ugovarjal, češ v knjigah piše, da mora čebelar spomladi vse družine izravnati,

nakar mi je dejal: »To delajo le gošpodje. Oni pišejo vsemogoče stvari, medtem ko preprost čebelar čebelari tako, da od čebel nekaj dobi. Veste, bil sem dvakrat v Ameriki. Tam čebelarji cele panje združujejo in pridelajo toliko medu, da si mi tega niti misliti ne moremo.«

Vsakiokrat me je zelo zbolelo, ko sta Janko ali Jože, včasih pa tudi oba skupaj, prišla k mojemu čebelnjaku in kot zase govorila: »slabiči, slabiči«. Sam sem namreč izenačeval čebele že konec aprila; Onadva sta v Bazari, kjer sta postavljala svoje čebele, redno izdatno točila, medtem ko pri meni ni bilo medu. To sta bila odlična strokovnjaka in je škoda, da je Kastelic tako zgodaj umrl.

Po tem dogodku, ko sem videl, da z izenačevanjem ne dobim pridelka ali pa je ta zelo skromen v primerjavi z družinami, ki so bile pojačane iz rezervnih panjev, čebelje družine dan pred odhodom na akacijevo pašo vedno pojačam. Čebele za pojačanje črpam iz rezervnih družin. Če teh ni dovolj, pa slabotnejšim družinam odvezam zalego in čebele. Te slabotne družine doma krmim, vse dobre in pojačane družine pa vozim po pašah. In ne brez uspeha. Že naslednje leto sta me zgoraj omenjena tovariša pohvalila, da napredujem. Od takrat pri mojih čebelah tudi ni razočaranj in dohodek je redno v hiši.

Leta so hitro minila. Slab je učitelj, če ga učenec ne prekosi, pravi pregovor. Marsikaj sem od takrat prebral in povsod iskal, kako čebelarji drugod po svetu vzgajajo močne čebelje družine, da jim ob pravem času naberejo med. Na Madžarskem imajo samo eno pašo, tj. akacijo. Iz nižjih leg vozijo čebele v višje ležeče kraje in izkoristijo več paš v eni sezoni. Družba pomaga čebelar-

jem tako, da jih pravočasno obvešča o cvetenju v posameznih krajih. Po akaciji tam paše za čebele ni več, zato jih pred pašo združijo, tudi po tri družine skupaj. S takimi orjaki naberejo zelo veliko medu. Po paši pa spet razdele čebele tako, da imajo drugo spomlad dovolj mladih matic in na pretek rezerve. Tam tako, v Ameriki in še kje pa združujejo družine tako, da dobijo super družine. Posamezna čebelna družina stoji tudi v petih-nakladah. Ko zamed, se tam res med cedi. Res je, da mora čebelar za čebelarjenje v nakladnem panju več znati; zato pa pri dobri praksi doseže velik pridelek in produktivnost dela.

Neki čebelar s Štajerske mi je zagotavljal, da nakladni panj ni za naše kraje, ker je v teh panjih čebelam premrzlo. Ta trditev ne drži, tudi pri nas lahko uspešno čebelarimo z nakladnim panjem kakor z vsakim drugim, samo če stoji za njim dober strokovnjak, ki zna v njem čebelariti. Končno pa je v ekonomiki združevanje pravilo, ki ga

upoštevata tudi socialistična družba.

Rezervne družine čebelarja veliko stanejo in z njimi je obilo dela, vendar je to zanj kapital, ki mu daje dohodek. Kaj nam pomaga na pasišču sto slabotnih družin, ki nas samo dosti stanejo in imamo z njimi dosti dela. Če pa stoji tam samo en močan panj, nam da ta brez posebnega dela in stroškov veliko medu.

Izenačevanje čebeljih družin pred glavno pašo je staro, preživelo priporočilo, ki sta ga praksa in čas že pregazila. Odvzemanje čebel in zalege najboljšim družinam pred glavno pašo bi bila neodpustljiva napaka, zato naj tega ne dela noben pravi čebelar. Slabiti je treba najslabotnejše družine in z njihovimi čebelami in zalogo jačati družine srednje jačine, ki bodo pojačane dohitele v razvoju najmočnejše. V literaturi zasledimo tudi priporočilo, da naj pred glavno pašo delamo rezervne družine. Ta nasvet je zelo neresen, ker bi s tem še bolj oslabili dobre gospodarske družine.

8. POSVETOVANJE O SODOBNEM ČEBELARSTVU

Organizacijski odbor je določil okvirni datum — september 1983 — in tematiko 8. posvetovanja o sodobnem čebelarstvu.

Obpravnavali bomo naslednje teme:

- selekcijo čebel,
- vzrejo matic,
- tehnologijo čebelarjenja z rezervnimi družinami in prevoze čebel,
- čebelje paše v Sloveniji,
- zdravstveno zaščito čebel.

Obveščamo vse, ki želijo sodelovati z referati na eno od navedenih tem, da do 15. junija 1983 pošljejo referat na naslov: Zveza čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3, Ljubljana.

Referate bomo objavili v posebnem biltenu 8. posvetovanja o sodobnem čebelarstvu, ki ga bodo dobili vsi udeleženci.

Organizacijski odbor ZČDS

ZA VAS SEM PREBRAL

MAKS AVSIC

V zadnjem času je skoro v vseh evropskih čebelarških časopisih veliko pisanega o razširjenju in borbi proti čebelni bolezni varoi. Tako sem prebral v švicarskem čebelarškem listu članek, ki ga je napisal urednik in povzel iz avstrijskega čebelarškega časopisa (Der Bienenvater). Iz tega članka sem vzel samo nekaj, kar mislim da je zelo važno tudi za naše čebelarje, da zvedo, kako nevaren je ta zajedavec za vse čebelarstvo.

»Po odkritju varoe pri čebelah v pokrajini Hessen v Zahodni Nemčiji l. 1977 so v jeseni in zgodnji spomladi l. 1980/1981 na velikem območju plinili čebelne družine z zdravilom K 79. Pri ca. 14.000 zdravljenih čebelnih družinah se je stopnja okuženosti z varozo zmanjšala na 1 % od stanja, ki je bilo ugotovljeno spomladi l. 1980. Leta 1981 in 1982 niso proti varozi nič več ukrepali, nekoliko zaradi tega, ker v ZRN ni bilo dovoljeno nobeno sredstvo za zdravljenje, pa tudi zato, ker so se nekateri čebelarji odrekli nadaljnjemu plinjenju. Le v čebelarških inštitutih so še dalje zdravili čebelne družine deloma s kemičnimi sredstvi, deloma pa z izrezovanjem pokrite trotovske zalege. Strokovnjaki so za leto 1982 predvidevali večjo škodo na nezdravljenih čebelnih družinah.

Varoza se je razvijala v pokrajini Hessen v poznem poletju in jeseni še bolj dramatično, kot so napovedali in predvideli strokovnjaki. Leto 1982 je bilo zelo dobro leto za nabiranje medu kakor tudi za razvoj in oskrbo čebelnih družin med vso sezono. Lepe in močne družine so bile ob začetku avgusta za bližajočo se zimo urejene in nakrmljene. Do tega časa se niso pokazala

nobena znamenja kake bolezni pri čebelnih družinah.

Kmalu potem pa so se začela kazati prva. Posebno do tedaj zelo močne družine so zgubile mnogo čebel, tako da niso več zasedale in oskrbovale zalege na satih, ki jo je ob tem času še precej. Po enem do dveh tednih, nekateri pa tudi že po nekaj dneh, so opazili, da se čebele izgubljajo iz panjev in v njih je ostala samo še zalega, ki jo je napadla varoza do 80 %. Napadene čebelne družine so imele do 10.000 zajedavcev varoe. Okroglo 6 % poginulih družin je na odmrlu zalegi kazalo znamenje evropske gnilobe. Strokovnjaki, ki so se s to zadevo ukvarjali, so bili mnenja, da je evropska gniloba pri teh družinah posledica česa drugega.

Med tem (do srede oktobra) je bilo v najbolj prizadetem kraju v okolici mesta Frankfurta približno 80 % čebelnih družin uničenih. Do spomladi leta 1983 pa predvidevajo, da bo končalo približno 90 % čebelnih družin. Posebno tragičen je primer nekega poklicnega čebelarja, ki je imel 150 panjev čebelnih družin in je opazil v začetku avgusta, da pri čebelah nekaj ni v redu. V prvi polovici oktobra pa ni bila živa prav nobena čebelna družina več.

Znano je, da pri tej bolezni evropske in afriške čebele (*Apis mellifica*) nimajo nobene možnosti za samoobrambo. To pomeni, da brez pomoči (zdravljenja) vsaka napadena družina prej ali slej odmre. Verjetno je, da bi od večjega števila čebelnih družin, ki jih ne bi zdravili, preživele le nekatere. Tak naravna selekcija bi v praksi pomenila konec gojitve čebel. Z določenim zdravljenjem lahko v vsakem pri-

meru zmanjšamo škodo. Če sam biološki postopek (redno izrezovanje pokrite trotove zalege) škodo preprečuje, je za zdaj še vprašljivo.«

Ker so varoo v Sloveniji odkrili leta 1980 in se je razširila skoro že po vsej republiko, je nujno, da si bomo vsi, ki mislimo, da jo že imamo v naših čebelnjakih, prizadevali za ugotavljanje in preprečevanje te bolezni. Več o tem ne bom pisal, ker so to v Slovenskem čebelarju opravili že drugi. Zelo dobre

napotke za ugotavljanje, preprečevanje in uničevanje tega škodljivca pa je moč prebrati na strani 44—54 v knjižici: Bolezni, škodljivci in zastrupitve čebel, ki jo je založila čebelarstva zadruga v Ljubljani, in na strani 353 do 360 v knjigi Čebelarstvo, ki jo je izdal Kmečki glas.

Če se bomo ravnali po predpisanih navodilih vsi čebelarji, se bomo obvarovali katastrofe, ki je lansko jesen prizadela nemške čebelarje.

JUBILEJ ZNANSTVENIKA — GENETIKA IN ZASLUŽNEGA ČEBELARJA

Čebelarški tisk, predvsem socialističnih držav, se je v drugi polovici preteklega leta v obširnih reportažah spomnil 160-letnice rojstva svetovno znanega raziskovalca in zaslužnega čebelarja *Gregorja Mendela*, utemeljitelja zakonov dednosti pri organizmih.

Kdor koli se bavi z vzrejo matic in selekcijo čebel, se srečuje z dednostmi, s tem pa s tako imenovanim mendelizmom, t. j. naukom o zakonih dednosti, ki ga je utemeljil češki menih G. Mendel. Seveda pa se čebelarški tisk ne ukvarja toliko z njegovo genetsko metodo, s preučevanjem in z razlaganjem stvari ter pojavov v razvojnem procesu v nasprotju z deskriptivno metodo, ki opisuje pojave kot nekaj danega.

Gregorij Mendel se je rodil 1822. leta na severnem Moravskem vrtnarju in čebelarju. Tako je že v zgodnji mladosti dobil tesnejši stik z naravo, privlačile pa so ga posebno čebele. Zato ni bilo nič nenavadnega, da je po končanem osnovnem in srednjem izobraževanju na Moravskem študiral na dunajski visoki šoli botaniko, analitično kemijo, fiziko in paleontologijo. Tako je dobil solidno podlago za svoje nadaljnje raziskovalno delo, ki ga je opravljal kot menih v samostanu v Brnu, glavnem mestu Moravske.

Po končanem študiju je predaval naravoslovne vede v brnskem inštitutu, hkrati pa se je aktivno vključil v takojšnjo čebelarstvo organizacijo, v kateri je opravljal odgovorne naloge. Tedaj so imeli na Čehoslovaškem (l. 1850) 140.000 panjev, od tega na Moravskem kar 70.000. Čebele in njihovo življenje je preučeval z najširšega zornega kota, predvsem njihove dednostne elemente. Sam je imel 36 čebelnih družin, na katerih je preučeval križanje in iskal najustreznejšo raso. S tem v zvezi ga je zanimala ameriška čebela samotarka, ki ji je sam določil ime *Trigona lineata* L. in jo dve leti umetno vzdrževal. Skonstruiral je nekoliko panjev, v katerih stene je vstavil steklena okenca, da je lahko opazoval življenje družine v posameznih dnevih obdobjih in preračunaval bero ter tako določal nektarnost rastlin. Preučeval je prezimovanje čebel in ugotovil, da močne družine lahko prosto prezimujejo.

Rezultate svojih raziskav in dognanj je objavljaval v brnskem čebelarstvem časopisu *Pčela*. Po napornih in izredno plodnih raziskovanjih na področju dednih zakonitosti je umrl 1884. leta kot zaslužni in častni član takojšnje čebelarstva organizacije.

M. M-j

POSVETOVANJE O OPRAŠEVANJU V AMERIŠKEM MESTU CARBONDALE

Poročilo s posvetovanja o opráševanju v ameriškem mestu Carbondale, ki ga je organizirala Ameriška zveza čebelarjev, vsebuje med drugim tudi naslednja zanimiva opažanja:

— Čeprav se sojini cvetovi sami oprášujejo, jih oprášujejo tudi čebele, kar seveda poveča pridelek medu. Očitno so se čebele naučile vohati, kdaj in kje se nektar skriva v sojinih cvetovih.

— Pridelek hibridnega sončničnega semena je odvisen od čebel opráševalk. Na primer: ko so testirali opráševanje na sončnicah, so odkrili, da je bilo kar 99,6 % opráševalcev ravno čebel.

— Danes postaja pridelovanje hibridnega bombažnega semena že realnost. Prav s tem novim izborom križancev je moč povečati pridelek medu. Seveda tudi tukaj obstajajo težave, kot so na primer nevšečnosti v zvezi z nenavadno obliko nektarnih žlez, ki privlačijo čebele. To je po

eni strani sicer dobro za pridelek medu, po drugi pa je to včasih lahko tudi slabo za opráševanje, ker se morajo čebele ponovno naučiti letati na cvetove, če so npr. že na bombažnem polju.

— V nekaterih delih Združenih držav Amerike predstavljajo določen problem za čebelarstvo elektrarne na premog. Na primer: življenjska sposobnost zalege se zmanjša pri družinah, ki so nastanjene v bližini elektrarn na premog. Družine so zelo občutljive za onesnažen zrak, predvsem za zrak, umazan z žveplovim dioksidom. Prav zaradi tega se družine uporabljajo tudi kot indikatorji zračne onesnaženosti.

— V krajih, kjer je onesnaženje zraka že precej močno, bi morali biti čebelarji previdni pri nabiranju cvetega prahu, ker vsebuje tak cvetni prah zelo veliko svinca, arzenika in podobnih strupenih elementov.

(American Bee Journal, sept. 82)

Prevedla M. Lavrič

PRIDELEK MEDU V LR KITAJSKI

Danes je LR Kitajska eden izmed vodilnih izvoznikov medu na svetu.

Leta 1980 je izvozila več kot 45.000 ton medu, kar je dvakrat več kot leta 1979. Od tega so izvozili v Združene države Amerike 9.000 ton v vrednosti 7.303.000 US dolarjev, kar predstavlja več kot 35 % celotnega ameriškega uvoza medu. (Celoten ameriški uvoz medu je leta 1980 znašal 23.000 ton). V prvih osmih mesecih leta 1981 so Združene države Amerike uvozile 7.000 ton medu. Sama Kitajska pa bi istega leta že lahko izvozila 12.000 ton medu s ceno 0,50 dolarjev za 0,45 kg (vključno z ladij-

skim prevozom) v skupni vrednosti 10.833.335 US dolarjev.

Še v obdobju pred letom 1978 je kitajski izvoz medu v Združene države Amerike predstavljal le 1 % celotnega ameriškega uvoza medu. Vendar se je do danes ameriški uvoz kitajskega medu občutno povečal, z 1 % se je dvignil na 20 %, kar je zelo prizadelo ameriške poklicne čebelarje, saj bo od zdaj naprej konkurenca velika. Bojijo se, da bodo cene medu ostale zamrznjene. LR Kitajska je torej postala ena izmed vodilnih izvoznikov medu v ZDA.

(American Bee Journal, april 82)

OBVESTILO KROŽKOM

VI. srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev bo 28. 5. 1983 v Ptujju. Zbiranje mladih krožkarjev in njihovih mentorjev bo od 8^h do 9^h. Vsa druga obvestila o kraju bomo objavili v naslednji številki Slovenskega čebelarja.

Za srečanje in tekmovanje čebelarskih krožkov pošljite prijave na Zvezo čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3, Ljubljana. V prijavi navedite tudi kategorijo tekmovalcev:

nižja skupina: 1. do 4. razreda osnovne šole

srednja skupina: 5. do 8. razred osnovne šole

višja skupina: usmerjeno izobraževanje

V vsaki skupini lahko krožek sodeluje z eno ekipo s po dvema tekmovalcema. Mlajši tekmovalci lahko sodelujejo v višji kategoriji, starejši pa ne morejo v nižji. Rok prijave je 10. 5. 1983. Vsi prijavljeni krožki bodo prejeli vprašalne pole za tekmovanje. V prijavah naj krožki navedejo tudi število prenočišč, če jih bodo potrebovali.

Predlagamo, da se mentorji po posameznih regijah povežejo in organizirajo skupinski odhod na srečanje. Potne stroške nosijo krožki sami.

Predsednik komisije
za čebelarski naraščaj ZČDS
Jože Bregar

USTANOVILI SMO ČEBELARSKI KROŽEK

Na podružnični osnovni šoli Rudnik pri Ljubljani imamo v letošnjem letu prvič tudi čebelarski krožek. Obiakuje ga 14 učencev. Med njimi je tudi 8 deklet. Predsednik krožka je Vlasta Pavlin, tajnik pa Dušan Goli.

Na travniku blizu šole imamo čebelnjak s šestimi panji. Trije so naseljeni s čebeljimi družinami. Jeseni smo si jih ogledali, jih nakrmili in zapažili za zimo. Člani krožka smo pri nesli časopisni papir, stiropor in karton. Naučili smo se, kako se moramo vesti

pri čebelnjaku, da ne vznemirjamo čebel.

Zdaj čebele počivajo, mi pa se vsak teden seznanjamo z njihovim življenjem.

H krožku hodimo zelo radi. Komaj čakamo pomladi, ko se bodo čebelice prebudile iz zimskega mirovanja, mi pa jih bomo veselo in pričakujoče opazovali.

Vlasta Pavlin
IV. razred — Rudnik

ČEBELARSKI KROŽEK OŠ KAPELA

Na osnovni šoli Kapela deluje čebelarski krožek že četrto leto. Pričeli smo tako rekoč iz nič; imeli pa smo veliko volje in ljubezni do čebelarjenja. Okrog naše šole, ki stoji na prelepem kapelskem griču, se razprostirajo sadovnjaki, ki so čebelicam bogata paša. Ker v bližini nimamo nobenega čebelnjaka, želeli pa smo povečati število oprasaševalcev, smo začeli delati.

V teh štirih letih, kar deluje krožek, ki šteje poprečno deset članov, smo za šolskim poslopjem postavili čebelnjak, vanj naselili štiri družine in pridelali prvi med, ki je bil, kot zatrjujejo ponirji krožka, kljub ostrim pikom čebel, zelo slaček. Ves med smo odstopili šolski mlečni kuhinji in zanj dobili sladkor za krmljenje.

Z mladimi čebelarji se shajamo ob četrtnih popoldne, ko nabiramo teoretično znanje iz Priročnika za čebelarske začetnike ter druge čebelarske literature. Pri praktičnem delu izdelujemo satnice, popravljamo orodje ter urejemo čebelnjak, saj so bili januarski dnevi prijetno topli.

V lanskem letu smo se udeležili občinskega in republiškega tekmovanja, kjer smo dosegli za naše pojme

odlične rezultate. Razen tega smo sodelovali na raznih predavanjih in zborih čebelarskega društva Radenci. Mladi čebelarji so si skoraj vsi nabavili po dva in več panjev, kar je za mentorja še dodatna obremenitev, saj mora občasno pregledati njihove družine in jim svetovati, kaj je potrebno storiti, da ne bo rojenja, da bo več medu ipd.

Ker smo si uredili osmukalnike cvetnega prahu, nas zanima pravilen postopek sušenja, shranjevanja in pošiljanja kupcu. Tudi podrobna razlaga, kaj je »čebelji odstranjevalec«, o katerem smo prebrali, da je naprava, ki dovoljuje čebelam prehod iz medišča v plodišče, v obratni smeri pa ne, bi nam bila dobrodošla. Upamo, da bomo o vsem tem v kratkem našli ustrezno pojasnilo v vašem listu.

Na koncu bi se rad še iskreno zahvalil kmetijskozemljiški skupnosti Gornja Radgona za razumevanje in denarno pomoč našemu krožku. Obljubljam, da bomo ostali pridni in delavni kot naše prijateljice čebelice.

Tovariško vas pozdravljamo!

Mentor Zlatko Sever

Ob šolskem čebelnjaku
Foto: Z. Sever

ČEBELARSKA RAZSTAVA OB JUBILEJU

DRAGO PAPLER

»Žlica strdi, kaplja krvi,« pravi star slovenski pregovor, ki je bil vodilo čebelarke razstave ob 50-letnici delovanja čebelarke družine Naklo pri Kranju, organizirali pa so jo ob 5. tradicionalnem tednu kulture v Naklem. Razstava je bila razdeljena v tri sklope: panjske sisteme, orodje in pribor za čebelarjenje, pridelke in literaturo. Razstavljeni so bili panji, v katerih čebelarji še danes: AŽ panji, nakladni LR panj, opazovalni panj za znanstvene namene, pa prašilčki in plemenilčki ali pa tisti panji, v katerih so čebelarili naši predniki: slamnat koš, dunajčan ipd. Še posebno je zanimiv panj, ki mu pri nas pravijo »kranjič«, s poslikano prednjo končnico. Prikazali so orodje, ki so ga čebelarji vestno uporabljali nekoč in ga nekoliko iz-

boljšanega še danes, priprave za odkrivanje satja in odtekanje voščin, točila, izdelavo satnikov (od voska, praše, satnice do satnikov), razne načine opažev, slamnice pa tja do kartona. Med priborom je tudi drobn čebelarški inventar, razna dleta, podrezovalniki, pipe... Sledijo čebelarški izdelki, čebelji strup, vosek in med, videti je bilo oblike čebeljih bolezni, še posebno voskovno veščo in varozo, v zadnjem delu pa je bila literatura in čebelarška odlikovanja Antona Janše. Skratka, nakladni čebelarji so ob jubileju pripravili obširno razstavo, ki ni bila zanimiva samo za številne obiskovalce — bilo je okrog 2000 krajanov, ogled pa je bil organiziran tudi za vrtec in šolsko mladino — ampak tudi za zahtevnejše posameznike.

AJDOVSKI ČEBELARJI SO SLAVILI

V nedeljo, 12. decembra, so se zbrali čebelarji čebelarskega društva Ajdovščina na redni letni konferenci, na kateri so pregledali svoje dosežanje delo in si načrtali pot za prihodnje leto.

Čebelarsko društvo Ajdovščina šteje 152 organiziranih čebelarjev, ki imajo skupaj 2767 panjev. Predvidevajo pa, da je na tem področju še veliko takih čebelarjev, ki niso vključeni v društvo.

V tem letu je bila društvena dejavnost usmerjena na pridobivanje novih, predvsem mlajših članov in na organizacijo krožkov po šolah, da si zagotovimo dobre čebelarje za prihodnost. Za bogatenje znanja čebe-

larjev so organizirali strokovno predavanje, ki je bilo izredno dobro obiskano.

Med letom smo imeli veliko dela z zatiranjem kužnih bolezni in z ureditvijo pašnega katastra. Mlajšim članom smo tudi omogočili obisk predavanja za preglednike.

Tudi nas čebelarje so prizadeli gospodarski ukrepi stabilizacije, ko bo potrebno v novih razmerah gospodarjenja vseeno najti rešitve, pa naj bo to pri nabavi sladkorja za zimsko krmljenje čebel ali pri možnostih prevoza čebel na pašo.

Po končanem pregledu del smo razvili društveni prapor, kar je bilo za nas slavnostni dogodek in uresničitev

dolgoletne želje. Ob tej priliki so opisali kratko zgodovino čebelarstva društva Ajdovščina.

Zanimivo je, da je bil eden izmed treh prvih slovenskih čebelarjev piscev Matevž Furlan, doma z Vrhpolja pri Vipavi; rodil se je 15. septembra 1827. leta. Poleg duhovniškega poklica je opravljal nalogo čebelarja pisca kot nadzornik in svetovalec samostanskih čebelarjev. Služboval je kot kaplan v Cerkljah in v samostanu v Mekinjah na Gorenjskem.

Zaradi primerne geografske lege, podnebja in marljivosti vipavskega kmeta so bile vse možnosti za gojenje kranjske čebele.

Večji razmah čebelarjenja na Vipavskem je bilo opaziti po prvi svetovni vojni in pozneje z ustanovitvijo čebelarstva zadruga v Gorici, ki je delovala od leta 1928. V tej slovenski zadrugi so bili včlanjeni vsi vipavski čebelarji; v njej so se oskrbovali s čebelarstvi pripomočki, predvsem s satnicami. Tako so gojitelji in ljubitelji s pridom razmnoževali kranjsko čebelo in kakšna je bila vztrajnost in veselje do čebel, nam dovolj pove to, da so čebelarji poleti svoje ljubljence v »kranjcih«, in to na hrbtih, prenašali na prostrana travnata pobočja Nanosa. Pozneje so prevažali čebele z volovsko in konjsko vprego. Pred II. svetovno vojno že zasledimo še vedno redek, vendar nov način prevoza čebel s kamionom. To so bila obdobja, ko so bili čebelarji zadovoljni in njihove čebele tudi, saj so bile letine bolj radodarne kot današnje. Takratna čebelarstva niso bila velika, vendar računamo, da je bilo pred II. svetovno vojno na Vipavskem že okoli 50 čebelarjev z več kot 700 panji.

Poudariti moramo velik vpliv in funkcijo čebelarstva literature; zlasti pomembno je bilo glasilo »Slovenski čebelar«, ki so ga vipavski čebelarji poznali že od leta 1898.

S prihodom fašizma v naše kraje je prišla doba najhujšega terorja in zatiranja primorskega prebivalstva z ukinitvijo slovenskih šol in gospodarskih in kulturnoprosvetnih organizacij. Prepovedali so rabo slovenskega jezika in ukinili slovensko čebelarstvo zadrugo v Gorici; prepovedali so tudi glasilo »Slovenski čebelar«, ki je pozneje ilegalno prehajal čez mejo v roke zavednih vipavskih čebelarjev.

Leto 1945 je prineslo konec vojne, vendar za slovensko Primorje še vedno negotovost, kar zadeva priključitev k matični Jugoslaviji. To leto je za nas vipavske čebelarje pomembno, saj so predvojni čebelarji, ki imajo veliko zaslug za prosvetno, kulturno in gospodarsko dejavnost, kot sta učitelj Bratina, Martelanc in profesor Ferjančič, ustanovili čebelarstvo zadrugo za primorsko področje, iz katere so kasneje nastala sedanja čebelarstva društva. Iz te dobe so med nami še člani čebelarji, nekateri zelo aktivni. Vsa pohvala jim gre za ne-

utrdno delo v čebelarstvu. To so: Andrej Batič, Avgust Batič, Anton Božič, Pavel Breclj, Franc Bizjak, Roman Černigoj, Franc Čibej, Vincenc Fabčič, Josip Kostanjevec, Anka Pregelj, Franc Pregelj, Ciril Pelicon, Franc Trošt, Rudolf Valič in Franc Žvokelj.

Povojni časi so prisili čebelarje, da so si med seboj pomagali z deli, kot so kuhanje voska, izdelava voščin in izdelava panjev. Pripravljali so prve tečaje o topljenju voska in izdelavi satnic. Pozneje je ČD sodelovalo tudi pri kulturnih prireditvah, organiziralo samostojno čebelarstvo razstavo in priredilo večje število strokovnih ekskurzij po Sloveniji in zamejstvu. Še in

še bi lahko ob tej priliki naštevali, saj je bilo delo društva do današnjih dni pestro in plodno.

Ob tej slovesnosti so zaslužnim članom podelili priznanja Antona Janše, med njimi tudi čebelarstvu krožku OŠ Dobravlje, ki ga vodi mentor tov. ravnatelj Anton Žagar.

Ob koncu slovesnosti se je predsednik ČD Ajdovščina Miro Jerkič v imenu odbora zahvalil gospodarski organizaciji KVZ Vipava — TOZD Koperacija, ČD Nova Gorica, ČD Tolmin, KS Vipava in vsem posameznikom čebelarjem, ki so s finančnimi sredstvi pripomogli k nabavi prapora.

Slavko Rot

DELO IN USPEHI ČD GROSUPLJE

FRANC ŠKUFCA

Dne 4. julija 1982 je imelo čebelarstvo društvo slovesnost ob razvitju društvenega prapora. Preden bi kaj povedal o njej, bi rad v kratkih obrisih predstavil zgodovino našega društva.

Začetki organiziranega čebelarstva na področju Grosupljega segajo 74 let nazaj, ko so 1909. leta ustanovili prvo čebelarstvo družino v Predolah pri Račni. Njen prvi predsednik je bil Tone Žitnik s Čušperka, tajnik pa Jože Kastelic-Gaber iz Velikega Mlačevega. Delo te čebelarstvo družine je med 2. svetovno vojno prenehalo, po vojni pa so čebelarstvo začeli obnavljati in urejevati. Obnovili so našo čebelarstvo družino in prenesli njen sedež v Grosuplje; v okolici Grosupljega pa so na novo ustanovili še nekaj čebelarstevskih družin.

Naša družina je uspešno delovala v sodelovanju s kmetijsko zadrugo Grosuplje, ki je bila glavni odkupovalec medu in edina, ki je čebelarjem lah-

ko preskrbela sladkor za krmljenje čebel.

Vse čebelarstvo družine, ki so bile na območju Grosupljega, so bile pove-

zane v čebelarstvo Grosuplje. To društvo je med drugim organiziralo razna predavanja, poučne izlete in družabne prireditve. Ena večjih prireditev je bila na Boštanju 4. in 5. julija 1970. leta. Imenovala se je prvi tabor dolenskih čebelarjev, na katerem je tudi naša družina aktivno sodelovala. Že pred taborom so organizirali dvodnevni tečaj na Boštanju o zatiranju čebeljih bolezní. Tabor, ki je bil velika manifestacija dolenskih čebelarjev, pa je imel tudi bogat kulturni program: taborni ogenj z raketami, recitacije, humoristično igro Čebelar se ženi in odkritje spominjske plošče med NOB padlim čebelarjem v Podsmreki. Naša čebelarska družina pa tudi po čebelarskem taboru ni mirovala in je pričela graditi čebelarski dom, ki smo ga slovesno odprli 1979. leta.

Pri zbiranju gradbenega materiala, sredstev za gradnjo in gradnji čebelarskega doma so bili čebelarji zelo marljivi in požrtvovalni. Osnovni gradbeni material je društvo dobilo tako, da je porušilo star vzgojnovarstveni zavod, ki mu ga je podarila skupščina občine Grosuplje. Ves drug gradbeni material in opremo pa je društvo zbiralo na različne načine in v gradnjo vložilo veliko delovnih ur. Tako stoji danes na Spodnjem Blatu pri Grosupljem lep čebelarski dom, ponos grosupeljskih čebelarjev.

Ob slovesnem odprtju čebelarskega doma je bila velika vrtna veselica; na njej je bilo zelo veliko ljudi.

V tem letu je dobilo društvo plaketo krajevné skupnosti Grosuplje kot priznanje za najbolj aktivno društvo.

Da bi naše društvo, ki si je zgradilo svoj dom, imelo tudi svoj simbol, se je odločilo še za nabavo čebelarskega prapora. Tako imamo društveni prapor, ki ga krasijo trije častni trakovi, 103 zlati žeblički in 7 srebrnih.

Slovesnosti ob razvitju prapora so se udeležili predsednik in drugi funkcionarji občine Grosuplje, predstavniki sosednjih čebelarskih društev, direktor Medeksa tov. Mižigoj, predsednik Zveze čebelarskih društev Slovenije Andrej Petelin ter častni član našega društva tovariš Benedičič. Prapor je razvil pokrovitelj tovariš Aleš Krnec, predstavnik kmetijske zadruge Ljubljana.

Hkrati z razvojem društvenega prapora je razvila svoj prapor tudi Zveza čebelarskih društev Grosuplje, ki so jo ustanovili leta 1979 z nalogo, da skrbi za boljše povezovanje čebelarskih društev v občini in te zastopa v Zvezi čebelarskih društev Slovenije. Zvezni prapor je razvil pokrovitelj tovariš Mižigoj, direktor DO Medeksa Ljubljana.

Po sklepní slovesnosti smo nadaljevali veselico in prijetno razpoloženje se je končalo proti jutru naslednjega dne. Upam, da bo vsem čebelarjem in drugim udeležencem ostala ta prireditev v lepem spominu.

JANEZ DEMŠAR

V svojem osemdesetem letu nas je za vedno zapustil naš dolgoletni član Janez Demšar. Rodil se je 17. 10. 1902 na Logu v Poljanski dolini.

Čebelaril je vse od rane mladosti in bil član naše organizacije 47 let. Dokler so mu dopuščale moči, je vzorno skrbel za svoje čebele; zdaj je prevzel skrb za nje njegov sin.

Tako kot ga bo težko pogrešala njegova družina, bomo tudi čebelarji občutili vrzel v naših vrstah.

S svojim praporom ob številni udeležbi smo se poslovili od njega, ki nam bo vsem ostal v najlepšem spominu.

ČD Skofja Loka

JOŽE KOŠAK

V maju 1982 smo postali revnejši za enega člana. Umrl je Jože Košak iz Družinske vasi, član ČD Šmarjeta.

Pokojni Košakov oče je bil znan daleč naokrog. Bil je posestnik in mlinar. Kot dobrega mlinarja so ga ljudje še posebej spoštovali.

Bile so zime, ko so mu pomrle vse čebele. Ni obupal, ampak si je spet oskrbel nove družine. Zadnja leta, ko zaradi bolezni ni mogel več delati, je skrbel samo še zanje.

Pokojni je bil med ustanovitelji čebelarke družine Šmarjeta.

Vsi se zavedamo, da smo z njegovo smrtjo izgubili pridnega, poštenega in zavzetega čebelarja. V uteho pa nam je, da se je njegov sin Jože tudi oprijel čebelarjenja, kolikor mu seveda dopušča drugo delo.

Pokojnega Košakovega očeta bomo ohranili v lepem spominu.

Člani ČD Šmarjeta

VILJEM VUGRINEC

Leto 1982 se še ni dobro prevesilo v drugo polovico, ko smo na pokopališču vzeli slovo od dolgoletnega člana čebelarke društva Kobilje Viljema Vugrinca.

S čebelami se je srečal že takoj po koncu prve svetovne vojne. Bil jim je zvest skoraj do svoje smrti.

V vrhuncu svojih moči je čebelaril z več kot 70 panji. Zadnja leta življenja mu bojezen ni več dopuščala, da bi delal pri čebelah. Z žalostnim srcem jih je prodal in upal, da jih bo novi lastnik ravno tako kot on skrbno opravil in skrbel zanje, saj so mu bile prijateljice in spremljevalke že od mladih nog. Za napredek čebelarstva in za vzgojo mladega rodu je bil odlikovan z redom A. Janše III. stopnje. Ob njegovi 70-letnici smo mu nazdravili še na mnoga leta. Žal je po njej dočakal le še nekaj let.

Naj mu bo lahka domača zemlja, na kateri je živel, delal in na koncu tudi sklenil svoje življenje.

ČD Kobilje
Martin Car

JOŽE ZEMLJAK

Za vedno se je poslovil od nas čebelarjev Jože Zemljak, doma s Konjskega.

Zibelka mu je stekla 28. 1. 1911 v številni kmečki družini. Bil je napreden kmetovalec, predvsem vinogradnik in sadjar. Čebelariti je začel že s šestnajstimi leti in je uspešno čebelaril vse do smrti. Najbolj hučo mu je bilo 1941. leta, ko so ga z vso družino izgnali v Nemčijo, odkoder se je vrnil na svoj dom šele po končani vojni. Po osvoboditvi je moral na novo začeti kmetovati in čebelariti. Pomembno je to, da se je kot kmet še lahko ukvarjal s čebelami. Tiho, skromno, kot je živel, je bilo tudi slovo.

Na njegovo zadnjo pot smo ga pospremili 4. 10. 1982 na domače pokopališče na Log.

Čebelarška družina Sevnica
Viktor Kladnik

ALOJZ STARIHA

Kruta je misel na smrt, smrt na koncu nečesa velikega, na koncu nečesa, čemur pravimo življenje. In v mesecu oktobru, ko se oglašajo črički in na-

znanjajo trgatev, nas je presenetila vest, da smo čebelarji v Semiču izgubili 73 let starega zvestega člana in dobrega tovariša.

Kdo pri nas, pod vznožjem Gorjančev in v vsej Belokrajini ni poznal človeka z velikim srcem, Lojzeta Starihe, ki je vse življenje pridno skrbel in trdo delal na svoji kmetiji? Čebelariti je začel v rani mladosti.

Vedeli smo za njegovo zahrbtno bolezen, vendar smo upali, da jo bo premagal, kakor je vedno premagoval vse tegobe med NOB.

Tiho in boleče smo se poslavljali od njega pri odprtem grobu. Ljubil je slovensko zemljo, boril se je za njeno svobodo in zdaj bo v njej mirno počival.

Čebelarstvo
Semič

IVAN FUŽINAR

Težko je z besedami izraziti bolečino, ki smo jo čebelarji čebelarstva družine Mozirje občutili, ko smo 26. avgusta 1982 zvedeli, da se je v prometni nesreči smrtno

ponesrečil naš Ivan.

Rodil se je 11. 12. 1923 v Lepi njeni. Ze v mladosti je kot sin znanega naprednega kmeta in čebelarja našel stik s čebelami in si tako pridobil prve izkušnje. Samostojno je začel čebelariti leta 1954, ko mu je oče podaril 6 rojev. Čebelaril je v AŽ panjih in jih zapustil 32.

V čebelarskih organizacijah je bil zelo aktiven, bil je dolga leta član UO čebelarstva družine, zadnja 4 leta pa tudi član IO občinske zveze čebelarskih družin Mozirje, kjer je vodil tudi blagajniško poslovanje. Bil je aktiven član in je s svojo sposobnostjo veliko pripomogel k napredku čebelarstva.

Ivan je bil zaveden Slovenec, zato mu tudi okupator ni prizanesel. Ze leta 1942 je bil zaprt, kasneje pa je bil aktiven udeleženeec NOB.

Za njegovo delo na področju čebelarstva se mu iskreno zahvaljujemo.

Čebelarstva družina Mozirje

OGLASI

Kupim štiri rabljene AŽ panje na 10 satov. Kverh Boris, Besednjakova 1 62000 Maribor tel. 37515.

Kupim 70 naseljenih AŽ panjev, lahko skupaj s kamionom, predelanim v prevozni čebelnjak. Josip Kolumbč, 58460 Stari grad na Hvaru.

Ugodno prodam pet zdravih čebeljih družin v LR panjih. Kličite v večernih urah na tel. 061-268 078. Pavel Zdešar.

Prodam tri naseljene LR panje s tremi nakladami. Viktor Kladnik, Glavni trg 38, 68290 Sevnica.

Kupim nekaj naseljenih AŽ panjev. Stare Bogdan, Ul. Molniške čete 17, 61000 Ljubljana.

Prodam 25 čebeljih družin in skoro nov čebelnjak za 36 AŽ panjev, ki je primeren tudi za vikend hišico. Grabner Peter, Vegova 11, Mravče.

Prodam nekaj naseljenih AŽ in LR panjev. Uroš Vidmar, Zoisova 22, Bohinjska Bistrica.

Prodam 12 naseljenih AŽ panjev na 9 satov (sat je 3 cm nižji kot standardni AŽ) 5 polovičarjev, 4 prašilčke, precej rezervnega satja in satnikov in točilo. Borut Sajovic, Naklo 176, 64202 Naklo, ali tel. 064-47 236.

Zaradi starosti prodam 24 čebeljih družin. Čebele so pregledane in zdrave. Ana Merkelj, Petkovškova 4, Vrhnika.

Prodam komplet orodja za kuho voščin in izdelavo satnic. Mohorič, Kajuhova št. 41 Idrija.

Ugodno prodam dvajset novih odlično izdelanih LR panjev. Kličite po tel. 063-831 781. Anton Žunter, Nizka 30, 63332 Rečica ob Savinji.

Prodaj več rojev v mesecu maju in juniju. Janez Čuden Svečna 3 64264 Boinjska Bistrica.

Prodaj več čebeljih družin na devetih satih. Andrej Kozina, Voglje 27, 64208 Senčur pri Kranju.

Čebelarju iz Slovenije sem pripravljen nuditi 10 dni ali več dopusta na mojem domu. V zamenjavo pa želim preživeti dopust v Sloveniji. Čebelar Boriša Vukotič, Bosanska 49, Titove Užice, tel. 031-23 088.

»PČELARSKI KOMBINAT BEOGRAD«

Jovana Raiča 5, 11000 Beograd

Tel. (011) 402-287, 403-765 in 696-919

telex 12545 Yu Pekom

VAM PONUJA BIOSTIMULATIVNO SREDSTVO ZA ČEBELE

FORSSAPIN

Forssapin vsebuje celo vrsto koristnih sestavin, mikro- in makroelemente ter vitamine, ki omogočajo, da matica zaleže več zalege.

Poizkusi, ki so jih opravili v ZDA, so pokazali, da se je zalega povečala tudi do 84,5 %.

Forssapin pospešuje spomladanski razvoj čebeljih družin in omogoča boljše prezimovanje. To biostimulativno sredstvo lahko dodajamo čebeljim družinam s hrano tudi v brespašnih obdobjih.

Samo z močnimi družinami boste v sezoni pridelali več medu in drugih čebeljih pridelkov.

Po naročilu pošljemo FORSSAPIN tudi po pošti.

List izhaja vsakega 1. v mesecu

Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II. Telefon: 210 992.

Izdajateljski svet: Andrej Petelin, predsednik; člani: inž. Alojz Podjavoršek, Janez Mihelič,

inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Boris Slavec, Marjana Hönigsfeld, dr. Jože Korosec.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik,

Franček Šivic, Boris Slavec.

Odgovorni urednik: inž. Jože Babnik.

Glavni urednik: Janez Mihelič prof.

Lektor: Danica Bizjak prof.

Glavni in odgovorni urednik Biltena — Hp Medex — Boris Slavec.

Letna naročnina za nečlane 500.—, za tujino 600.—, za člane čebelarških organizacij drugih

republik 500.— dinarjev. Cena za posamezno številko je 50.— dinarjev, za tujino 50.— dinarjev.

Odpovedi med letom ne upoštevamo. Reklamni oglasi: cela stran — 8000 din, pol strani 5000

din, četrt strani — 3000 din. Splošni oglasi: beseda 10 dinarjev. Člani imajo pravico do enega

brezplačnega oglasa v tekočem letu, do 20 besed. Za vsako naslednjo besedo doplačajo po

veljavni tarifi 10 dinarjev. Članarina znaša 350.— din in 2 din od panja, s članarino je plačan

tudi Slovenski čebelar.

St. ziro računa pri SDE v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636.

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.

Revijo sofinancira RSS.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 8.500 izvodih.

Rokopisov ne vračamo.